

vesoljski

Letnik XVI.

Celovec, petek, 11. avgust 1961

Štev. 32 (1004)

Nova zmaga sovjetske znanosti:

Vesoljski potnik Titov v 25 urah 17-krat okoli Zemlje

Medtem ko se je svet že navduševal za prvega sovjetskega kozmonavta Gagarina, ki je v vesoljski ladji „Vostok I“ enkrat obkrožil Zemljo in spet varno pristal na domačih tleh, je javnost presenečena vest o edinstvenem podvigu drugega sovjetskega vesoljskega potnika. 26-letni letalski major Titov je v vesoljski ladji „Vostok II“ v 25 urah 17-krat obletel Zemljo in se po 700.000 km dolgem potovanju srečno vrnil iz vesolja. Med poletom 4731 kg težke vesoljske ladje je znašala najmanjša oddaljenost od Zemlje 178 km, največja pa 257 km, dolžina poleta pa predstavlja približno pot od Zemlje na Luno in nazaj. Največji uspeh tega poleta pa je nedvomno v tem, da je pilot svojo vesoljsko ladjo lahko sam vodil in usmerjal njeno pot okoli Zemlje ter odločal o pristanku.

Vest o posrečenem poletu je močno odjeknila po vsem svetu in je splošno govora o podvigu, ki nima primere v dosednji zgodovini človeštva. V Moskvi poudarjajo v tej zvezi, da odpira posrečeni polet vesoljske ladje „Vostok II“ z majorjem Titovom

nova obzorja kozmičnim poletom ter dokazuje, da ni več daleč trenutek, ko bodo vesoljske ladje, ki jih bo vodil človek, odprle medplanetarne poti proti Luni, Marsu in Veneri.

Ves svetovni tisk poudarja najnovejši uspeh sovjetske znanosti. Hkrati pa je ta dogodek sprožil novo diskusijo o tem, kdo bo prvi dosegel Luno: Rus ali Američan? Vsekakor v Ameriki priznavajo, da so jih Rusi prehiteli najmanj za pol drugo leto, v isti sapi pa skušajo sovjetski uspeh zmanjšati s tem, da ne dvomijo le v objavljene podrobnosti o izvedenem poletu Titova, marveč tudi poudarjajo, da je sovjetska prednost nepomembna, ker so sovjetski znanstveniki razvijali samo eno ter zanemarjali vse druge plati vesoljskih poletov. Take trditve pa so vse prej kot resne, če prihajajo iz ust tistih, katerih dosednji uspehi so v primerjavi z uspešnimi poleti Gagarina in zlasti Titova zelo skromni. Kajti s topovsko kroglo je znal poleteti že lažnivi baron Münchhausen — in to pred več sto leti!

Občni zbor Zveze slovenskih izseljencev:

Zaupajmo v nas same in v moč našega ljudstva

potem smo lahko prepričani, da bomo uspešno kljubovali še tako silnemu viharju

Letošnji občni zbor Zveze slovenskih izseljencev zadnjo nedeljo je ponovno pokazal, da je v naših ljudeh še močna izseljeniška zavest: udeležilo se ga je toliko zastopnikov izseljeniških druženj, da je bila dvorana premajhna in so morali mnogi ostati na hodnikih. Med navzočimi je bilo zlasti veliko takih, ki so morali že v nežni mladosti okusiti grozote preganjanja in se šele danes kot odrasli ljudje v polni meri zavedajo zločina, ki ga je nad našim ljudstvom zagrešil nacizem z izselitvijo. Prišli pa so v lepem številu tudi tisti, ki jim je prestano trpljenje v izseljeništvu mnogo prezgodaj pobelilo lase, nagubalo obraz in upognilo hrbet.

Občni zbor je bil v prvi vrsti posvečen 15-letnici ustanovitve Zveze slovenskih izseljencev ter izčrpnemu obravnavanju vprašanja poprave škode slovenskim žrtvam nacističnega nasilja. Poročilom je sledila živahna diskusija, med katero je kar deževalo vprašanj, kdaj in kako bodo končno tudi slovenski izseljenci deležni ugodnosti, ki pripadajo žrtvam fašizma. Občni zbor je v celoti ponovno potrdil dosednji odbor ZSI, nato pa so se izseljenci razšli z obljubo, da bodo tudi v bodoče tesno povezani v Zvezi slovenskih izseljencev nadaljevali borbo za popolno popravo škode in za vsestransko enakopravnost slovenskega življa na Koroškem.

V naslednjem prinašamo v zgoščen obliki misli, ki sta jih v poročilih poudarila tajnik ZSI Rado Janežič in predsednik ZSO dr. Franci Zwitter, ki je kot pravnik podrobno obrazložil tudi določila 12. novele k zakonu o oskrbi žrtev:

Zveza slovenskih izseljencev obhaja letos 15-letnico svojega obstoja. To pomeni petnajst let organiziranega dela, petnajst let nenehnega boja za pravice in enakopravnost slovenskih žrtev fašizma. Pred petnajstim leti je morala Zveza slovenskih izseljencev že takoj po ustanovitvi prestati svoj „ognjeni krst“: niso sicer spregovorile puške, toda vodni curki, koli in kamenje so nas dovolj zgovorno prepričali, da bomo potrebovali veliko borbene odločnosti, če bomo hoteli dosledno hoditi po slovenskega človeka na Koroškem; in odklonitev maše-zadušnice za naše umrle sotrpine s strani celovškega škofijstva nas je že pred petnajstim leti poučila, da se na Koroškem pravica meri z dvojno mero tudi tam, kjer bi bilo pričakovati največ pravičnosti.

Tako je Zveza slovenskih izseljencev že od prvega dne svojega obstoja morala hoditi po hlapca Jerneja, po iskanja pravice, ki se vleče že dolgih petnajst let, pa ji še vedno ni videti ne konca ne kraja. Na tej neskončni poti so se izčrpali in so omagali mnogi naših najboljših tovarišev, ki jih danes ni več med nami. Njihova prežgodnja smrt, posledica zločinske izselitve in vsega njenega gorja, nam mora biti stalno v opomin, da v naši pravični borbi ne smemo odnehati. Vedno nas mora spominjati na krivice, ki so se godile našemu ljudstvu. Zato se bomo spomnili teh naših tovarišev najbolj častno oddolžili s tem, da bomo ostali zvesti idealom, katerim so oni sledili vse svoje življenje, da bomo v nas samih in v vsem našem ljudstvu gojili in utrjevali uporniško izseljeniško zavest.

Da je v nas, v slovenskem ljudstvu, sile in moči dovolj, da se tudi v najhujšem času zna upreti krivici in nasilju, nam potrjuje letošnje leto, ko ves slovenski narod obhaja 20. obletnico vstaje. Tudi v našem ljudstvu, katerega vrste so bile takrat močno zredčene vsled izseljevanja in zaporov, je bilo že dovolj upor-

nega duha, da so šli naši ljudje v boj za pravice brezpravnih, v boj za svobodo zatiranih in ne nazadnje v boj za osvoboditev naše avstrijske domovine. Deklar se bomo tega zavedali, dokler bomo verovali v nas same in v moč našega ljudstva, tako dolgo smo lahko prepričani, da bomo uspešno kljubovali še tako silnemu viharju.

Še vedno so na delu sile, ki nam hočejo odrekat prostor pod soncem. Kdo so tisti, ki najbolj glasno kričijo proti pravicam in enakopravnosti slovenskega življa na Koroškem, ki zahtevajo nov plebiscit — ugotavljanje manjšine? Ali niso to iste sile, ki so rešile koroškega vprašanja vedno videlo le v iztrebljenju koroških Slovencev, mar niso to isti ljudje, ki so imeli veliko besedo že pri naši izselitvi? Spet nas hočejo štet, ker vedo, da trpljenje, ki smo ga morali prestati, vpliva na zavest našega člo-

Državni pravdnik zahteva:

Smrtno kazen za Adolfa Eichmanna

V torek je pred sodiščem v Jeruzalemu začel svoja zaključna izvajanja državni pravdnik Hausner, ki je v zgoščen obliki že enkrat nakazal vsa grozodejstva, ki so jih nacistični zločinci izvajali proti Židom in pripadnikom drugih narodov. Ponovil je svojo obtožbo proti bivšemu SS-oficirju Adolfu Eichmannu, katerega vsebuje 15 točk, od katerih se štiri nanašajo na zločine proti Židom, sedem proti človeštvu, ena točka govori o vojnih zločinih ostale tri pa veljajo pripadnosti Eichmanna k zločinskim organizacijam SS, SD in Gestapo. Eichmanna je obdolžil, da je svoje zločine zagrešil v 21 državah Evrope.

V svojih izvajanjih je državni pravdnik imenoval Eichmanna »instrument uničevalskih sil«, ki jih človeštvo nikdar ne bo pozabilo ter mu očital, da tudi 16 let po razpadu nacističnega rajha pred sodiščem ni našel niti besede obžalovanja, marveč se je vedno posluževal gesla iz Hitlerjevega časa, da je bil boj proti Židom »nemškemu ljudstvu vsiljen«. Prav tako je zavrnil Eichmannove trditve, da za zločine ni odgovoren, ker je vodil le transporte, kajti dokumenti in priče so dovolj prepričljivo dokazali, da je prav Eichmann bil eden glavnih, ki so odločali o usodi milijonov žrtev nacističnega barbarstva.

Državni pravdnik je za Eichmanna zahteval smrtno kazen, ker je le-ta vodil nacistično operacijo, znano pod imenom dokončna rešitev židovskega vprašanja, ki je imela za posledico umoritev šestih milijonov ljudi.

Prihodnji teden bo imel zaključni govor Eichmannov zastopnik Servatius, potem pa se bo začelo posvetovanje sodišča in je z objavo obsodbe računati v najboljšem primeru šele v nekaj tednih.

JUBILEJNI SEJEM

v Celovcu slovesno odprt

Slavnostna otvoritev jubilejnega 10. avstrijskega lesnega sejma v okviru koroškega velesejma je bila včeraj za Koroško dogodek prve vrste. Navzočnost ogromnega števila častnih gostov iz Avstrije in iz sosednih držav je dajala dogodku tisti poudarek in pomen, ki si ga je celovška prireditelj tekom zadnjih deset let pridobila doma in širino po svetu.

Sejem je odprl zvezni kancler dr. Gorbach, katerega so spremljali člani vlade notranji minister Afrisch z državnim sekretarjem dr. Kranzlmayerjem, minister za trgovino in obnovo dr. Bock z državnim sekretarjem dr. Weikhardtom, minister za socialno upravo Proksch in minister za obrambo dr. Schleinzner. Navzoči so bili številni člani parlamenta in zveznega sveta. Koroško so poleg deželnega glavarja Wedeniga zastopali člani deželne vlade, deželnega zbora in predstavniki najrazličnejših političnih, gospodarskih, kulturnih in eksekutivnih ustanov dežele ter zastopniki uradništva, sodnih oblasti, pošte in železnice ter verskih skupnosti. Zastopstvo mesta Celovca pa je vodil župan Ausserwinkler.

Letos je bilo posebno številno tudi zastopstvo iz drugih držav. Sosedno Jugoslavijo so zastopali veleposlanik na Dunaju Sarajčič, generalni konzul v Celovcu Trampuž, zastopnik državnega sekretariata za trgovino LRS Pečar (državni sekretar ing. Kotnik prispe v Celovec tekom današnjega dne), predstavniki trgovinske zbornice LR Slovenije Valič, Kušar, dr. Novak in Dolinšek ter predstavniki trgovinske zbornice LR Hrvatske Zečević, First, Hunjak, Kaludjerčič. Navzoč je bil romunski minister za gospodarstvo in gozdno industrijo prof. dr. Suder, številno zastopstvo iz sosedne Italije in Nemčije ter diplomatski in drugi predstavniki raznih drugih držav.

marveč pomeni novo diskriminacijo slovenskih žrtev fašizma, zato bo potrebna še nadaljnja borba. Vendar nam ne gre samo za popravilo tiste škode, ki jo je moglo če popraviti s šilingi. Gre za popravilo celotne škode, ki jo je naše ljudstvo utrpelo vsled preganjanja in še posebno zaradi desettletnega zapostavljanja in odrekanja pravic. To škodo je mogoče popraviti le s tem, da se našemu ljudstvu prizna popolna enakopravnost, ker le tako bodo ustvarjeni pogoji za mirno sožitje dveh narodov v deželi. Če terja Avstrija pravice za južne Tirolce, potem koroški Slovenci upravičeno zahtevamo, da tukaj na Koroškem dokaže, kako je treba pozitivno in vzorno reševati manjšinska vprašanja!

Naša borba še ni končana, zato je potrebno, da še naprej širimo izseljeniško zavest, da bo naša mladina vedela, zakaj smo bili preganjani, zakaj izseljeni: ker smo ostali zvesti svojemu narodu in jeziku. Nadaljevali bomo našo pravično borbo, povezani v Zvezi slovenskih izseljencev, ki nas združuje že petnajst let in nas vodi v prizadevanjih za dosego pravic, ki nam grejo kot žrtvam nacističnega nasilja. Danes bi sicer tudi še drugi radi postavili svoj lonček in hodijo pri naših ljudeh ter se hvalijo s svojimi »zaslugami«. Tudi njim hočemo povedati odločno in nedvoumno: Če nas niste hoteli poznati med bojem za popravilo škode, potem vas še toliko manj potrebujemo zdaj, ko je prišel čas žetve sadov dolgoletnega dela in naporov. Kar smo dosegli, smo si izbojevali sami, z lastnimi močmi, in ta zavest nam je v zadoščeno posebno letos, ko obhajamo 15-letni jubilej naše Zveze slovenskih izseljencev.

Slovinci v Italiji o življenjsko važnih vprašanjih

Kakor smo kratko poročali že v zadnji številki našega lista, so se slovenski župani ter pokrajinski in občinski zastopniki že v drugič zbrali na posvetovanju v Trstu, kjer so obravnavali življenjsko važna vprašanja slovenske manjšine v Italiji. Po temeljiti razpravi so sklenili štiri resolucije, ki vsebujejo stališče Slovencev k trenutno najbolj perečim problemom: to so šolstvo, popis prebivalstva po narodnosti, raznarodovalno naseljevanje v slovenskih krajih ter narodna enakopravnost v okviru bodoče avtonomne dežele Furlanija-Juljska krajina. V naslednjem objavljamo najvažnejše ugotovitve teh resolucij:

● O ŠOLSKEM ZAKONU

Po uzakonitvi slovenskega šolstva z izglasovanjem vladnega zakonskega osnutka v senatni komisiji za šolstvo ugotavlja zbor slovenskih županov ter pokrajinskih in občinskih svetovalec, da je bil zakon za slovensko šolstvo sprejet 16 let po končani vojni in skoro 7 let po podpisu londonskega sporazuma o razmejitvi med Italijo in Jugoslavijo. Gre za prvi zakon, ki naj v smislu člena 6 republiške ustave štiti obstoj in razvoj slovenske manjšine v Italiji. Vendar je ta zakon pomanjkljiv, ker ne velja tudi za videmsko pokrajino, kjer živi dober del slovenske narodnostne skupine; ker dopušča s svojimi nejasnimi določili tolmačenja, ki so lahko v škodo slovenskemu šolstvu; ker ne zagotavlja v zadostni meri samobitnosti slovenskega šolstva in ne upošteva njegovega posebnega značaja; ker ne nudi vsem šolnikom, ki so tako dolgo čakali na ureditev svojega službenega razmerja, olajšav, da svoj položaj sedaj uredijo. Zato slovenski župani ter pokrajinski in občinski svetovalci pozivajo italijansko vlado in zakonodajna mesta, da pospešijo sprejetje vseh tistih zakonov, ki so potrebni, da se bo čl. 6 republiške ustave mogel dejansko tudi izvajati; da se v parlamentu odobri zakon o slovenskem šolstvu takoj objavi v Uradnem listu; da se sprejmejo k izglasovanemu zakonu o slovenskih šolah še dodatne zakonske določbe, ki bodo odpravile nakazane pomanjkljivosti. Končno svetovalci zahtevajo, da se priznajo vse jugoslovanske visokošolske in srednješolske diplome in spričevala.

● O POPISU PREBIVALSTVA

V zvezi z nameravanjem popisom prebivalstva po narodnosti je zbor izvoljenih predstavnikov slovenske manjšine v Italiji ugotovil, da so še žive posledice fašističnega raznarodovanja in da še obstajajo diskriminacije do slovenske manjšine; da republiška ustava in mednarodne pogodbe priznavajo narodnim manjšinam pravice ter jamčijo ohranitev etničnega značaja, ne glede na število njihovih pripadnikov; da predlagani sistemi popisovanja po narodni pripadnosti ne bi dali stvarne slike o številu Slovencev, ki živijo v Italiji. Zato zbor slovenskih izvoljenih predstavnikov v sedanjih pogojih odklanja popis po narodnosti ali jezikovni pripadnosti ter opozarja merodajne oblasti, da bi v trenutku, ko slovenska manjšina ne uživa vseh pravic, predvidenih v ustavi in mednarodnih pogodbah, popis poudaril razlike med pripadniki večinskega naroda in pripadniki manjšine, kar bi imelo kvarne posledice za slovensko etnično skupnost na zakonodajnem, upravnem, gospodarskem in političnem področju. Zastopniki slovenske manjšine so poudarili, da je mnogo važnejša od popisa čimprej izvedba ustavnih določil in mednarodnih pogodb, kajti edino tako bodo zagotovljeni pogoji za dejansko pravno in socialno enakopravnost med obema narodoma v teh pokrajinah.

● O RAZNARODOVALNEM NASELJEVANJU

Glede množičnega naseljevanja istrskih beguncev na slovenskem etničnem ozemlju so slovenski župani ter pokrajinski in občinski svetovalci ugotovili, da oblasti in ustanove kljub odločnemu nasprotovanju prizadevajo slovenskega prebivalstva nadaljujejo s sistematičnim in načrtnim naseljevanjem italijanskega življa v slovenske kraje. To naseljevanje se izvaja z državnimi sredstvi, ne da bi obstojali za to potrebni gospodarski pogoji, in celo proti volji ogromne večine samih istrskih beguncev. Zbor slovenskih predstavnikov je ponovno obsodil ravnanje oblasti in ustanov, ki očitno težijo za tem, da se z množičnim naseljevanjem umetno spremeni sestava slovenskega etničnega ozemlja, kar je najučinkovitejše sredstvo za raznarodovanje avtohtonega prebivalstva. Ker se vse to dogaja v kričečem nasprotju z natančnimi določili Posebnega statuta londonskega sporazuma in z besedilom in duhom ustave, zastopniki slovenske manjšine pozivajo oblasti in ustanove, da takoj prenehajo z naseljevanjem istrskih beguncev v slovenske kraje.

2,1 milijonov šilingov za ohranitev zdravja

V prvem četrtletju 1961 je pokojninska zavarovalnica delavcev, deželni urad Graz, izdala v okviru zdravstveno-oskrbovalnih ukrepov 1,7 milijona šilingov za zdravljenje tbc, za splošno zdravljenje pa 0,4 milijona šilingov, skupno torej za ohranitev zdravja 2,1 milijona šilingov tekom treh mesecev.

ljevanjem italijanskega življa v slovenske kraje. To naseljevanje se izvaja z državnimi sredstvi, ne da bi obstojali za to potrebni gospodarski pogoji, in celo proti volji ogromne večine samih istrskih beguncev. Zbor slovenskih predstavnikov je ponovno obsodil ravnanje oblasti in ustanov, ki očitno težijo za tem, da se z množičnim naseljevanjem umetno spremeni sestava slovenskega etničnega ozemlja, kar je najučinkovitejše sredstvo za raznarodovanje avtohtonega prebivalstva. Ker se vse to dogaja v kričečem nasprotju z natančnimi določili Posebnega statuta londonskega sporazuma in z besedilom in duhom ustave, zastopniki slovenske manjšine pozivajo oblasti in ustanove, da takoj prenehajo z naseljevanjem istrskih beguncev v slovenske kraje.

● O DEŽELNI AVTONOMIJI

Slovenski župani, občinski in pokrajinski svetovalci, izvoljeni v občinske in pokrajinske svete Tržaškega ozemlja, goriške in videmske pokrajine, se pridružujejo

Med Italijo in Jugoslavijo:

Povečanje trgovinske izmenjave

Sklenjen poseben sporazum za obmejna področja

Prejšnji teden so v Beogradu podpisali trgovinski sporazum o blagovni izmenjavi med Italijo in Jugoslavijo v gospodarskem letu 1961/62. Hkrati je bil sklenjen poseben sporazum o obmejnem prometu na področjih Trsta, Gorice in Vidma.

Vodja italijanske delegacije veleposlanik Manlio Gastronuovo je po podpisu sporazumov izrazil zadovoljstvo zaradi uspešnega zaključka pogajanj in poudaril prepričanje, da bo novi sporazum, ki predstavlja nadaljno liberalizacijo, omogočil širšo trgovinsko izmenjavo med obema državama. Vodja jugoslovanske delegacije, opolnomočeni minist-

raznim akcijam za čimprejšnjo ustanovitev avtonomne dežele s posebnim statutom Furlanija-Juljska krajina. Mnenja so, da bi ustanovitev avtonomne dežele učinkovito prispevala k rešitvi gospodarskih, socialnih in kulturnih vprašanj v deželi. Zlasti pa pričakujejo, da bi ustanovitev avtonomne dežele omogočila tudi ureditev vprašanja slovenske narodne skupnosti v Italiji. Zato zahtevajo, da se v ustavnem zakon o ustanovitvi avtonomne dežele Furlanije-Juljske krajine vnesejo tudi določila, ki jih predvideva republiška ustava za narodne manjšine in ki bodo v skladu z besedilom in duhom Posebnega statuta londonskega sporazuma.

*

Zborovanja v Trstu so se udeležili slovenski svetovalci, izvoljeni na vseh volilnih listah razen svetovalec Slovenske demokratske zveze in Slovenske katoliške skupnosti. Navzoča je bila torej ogromna večina izvoljenih slovenskih svetovalec treh obmejnih pokrajin, Tržaškega ozemlja ter goriške in videmske pokrajine. Med živahno razpravo so zborovalci zavzeli stališče tudi do odsotnosti obeh desničarskih skupin in poudarili potrebo po enotnem nastopanju v borbi za obrambo slovenskih narodnostnih pravic.

ster Nenad Popović, pa je izjavil: Verjame, da to, kar smo podpisali, predstavlja trdno osnovo za še uspešnejši razvoj in prispevek k splošnim dobrim sosedskim odnosom med Jugoslavijo in Italijo. Mi zelo cenimo medsebojni uspešni razvoj italijansko-jugoslovanskih gospodarskih odnosov, ki gredo očitno v smeri vedno večje liberalizacije.

Po novem sporazumu je izvoz industrijskih izdelkov v Italijo skoraj popolnoma svoboden. Za predmete, ki so še naprej kontingentirani, so bile določene znatno večje količine kot v prejšnjem letu. Precej povečan je bil tudi izvoz mesa in živine v Italijo. Novi sporazum, ki je za jugoslovansko gospodarstvo zadovoljiv v veliki meri, bo omogočil občutno spremembo strukture medsebojne trgovinske izmenjave, nadalje povečanje jugoslovanskega izvoza, zmanjšanje dosežanega neravnotežja in tudi možnost za nadaljnje povečanje izvoza v Italijo in v Jugoslavijo.

Posebne pomena za prebivalstvo obmejnih področjih pa so dodatni sporazumi, ki se nanašajo na tržaško, goriško in videmsko pokrajino. Tržaški sporazum predvideva izmenjavo blaga v višini 3 milijarde 900 milijonov lir, goriški in videmski pa 1 milijardo 700 milijonov lir za vsako stran. To je bistveno več, kot so znašali sporazumi v preteklem letu, poleg tega pa določene postavke niti niso strogo omejene in se jih bo po potrebi lahko tudi prekoračilo.

„Bela krajina“

največja trgovinska ladja Jugoslavije

Iz piranskega zaliva je pred dnevi odplula na svojo vožnjo čez Atlantik „Bela krajina“, najnovejša in hkrati največja ladja jugoslovanske trgovinske mornarice. V svojem ogromnem trupu lahko naenkrat prepelje nad 1250 vagonov različnega tovora. „Bela krajina“ je bila zgrajena v puljski ladjedelnici „Uljanik“ in dokazuje visoko zmogljivost jugoslovanske ladjedelništv.

Jubilejnemu 10. koroškemu velesejmu

in avstrijskemu lesnemu sejmu v Celovcu v pozdrav

Zvezni kancler dr. Alfons Gorbach: V posebno veselje mi je, da tej prireditvi, ki bo letos že desetič Avstrijo in ves svet informirala o lesnem gospodarstvu naše dežele, čestitam k njenemu jubileju. V polni meri priznavam pomen gozdarskega in lesnega sejma v deželi, kjer je najvažnejša izvozna zveza naše države do odjemalcev na območju Sredozemskega morja preko pristanišč v Trstu in Reki.

Minister za socialno upravo Anton Proksch: Danes pretežni del delavcev in nametencev po zaslugi interesnih zastopstev in gospodarskega napredka lahko kupuje stvari, na katerih nakup prej niti misliti ni bilo. Sejmi nudijo torej tudi konzumentu možnosti orientacije, kot jih drugje nima. V tej zvezi je posebno razveseljivo, da je koroška Delavska zbornica uredila na koroškem velesejmu možnost za nasvetovanje konzumentov.

Minister za trgovino in obnovo dr. Fritz Böck: Kot splošna blagovna razstava je koroški velesejem v Celovcu že več let reprezentativna izložba Avstrije za njene sosedne države na jugu in jugovzhodu. Svoj največji sloves pa zasluži nedvomno za specializacijo na enem najbolj močnih gospodarskih področjih naše države, v lesnem gospodarstvu. Njegov pomen bo vsled prizadevanj za evropsko gospodarsko sodelovanje le še naraščal.

Deželni glavar Ferdinand Wiedenig: V letih gospodarskega napredka se je vedno bolj kazal pomen koroškega velesejma kot osrednje razstavne in prodajne prireditve koroškega in avstrijskega gospodarstva. Geografsko ugodna lega koroškega velesejma je omogočila, da smo poleg gospodarskih stikov navezali in utrdili z našimi sosednimi deželami tudi kulturne stike, ki prispevajo k prijateljskemu zbližanju in gojitvi dobrososedskih odnosov med narodi različnih jezikov.

Celovski župan Hans Auserwinkler: Trideset let je od tega, ko je bila v okviru jesenske prireditve organizirana obrtna razstava. Od leta do leta je naraščal pomen razstave, ki se je razvila v koroško deželno razstavo ter pozneje v koroški velesejem in avstrijski lesni sejem.

Predsednik koroškega velesejma Rudolf Novak: Celovec je prevzel vlogo velesejm-skega mesta in mora zase, za deželo, za naš prostor na jugu Avstrije in stikališču treh kulturnih in gospodarskih krogov izpolnjevati veliko nalogo za naše avstrijsko gospodarstvo.

PO ŠIRNEM SVETU

MOSKVA. — Na posvetovanju voditeljev vzhodnoevropskih držav, ki so včlanjene v varšavski pakt, so veliko govorili tudi o vprašanju Nemčije in Berlina. Prevladovalo je mnenje, da je treba še letos skleniti mirovno pogodbo z Nemčijo, če drugače ne bi bilo mogoče, vsaj z Vzhodno Nemčijo. V tem primeru so predstavniki vzhodnih dežel zagotovili, da bi pravice zahodnih velesil v Berlinu ostale nedotaknjene in bi imele te sile prost dohod do Berlina.

PARIZ. — Konferenca zunanjih ministrov Amerike, Anglije, Francije in Zahodne Nemčije se je končala predčasno, ne da bi objavili kakšno zaključno poročilo. Glede nemškega vprašanja in berlinskega problema so zahodni ministri izrazili mnenje, da je to vprašanje mogoče reševati le potom pogajanj. Hkrati so sklenili povečanje ameriških vojaških sil v Evropi.

BEograd. — Med bivanjem predsednika Gane dr. Nkrumaha v Jugoslaviji je bilo ponovno poudarjeno prijateljstvo med obema državama, ki se obe zavzemata za načela miroljubne politike in sporazumevanja med narodi. Predsednik Nkrumah je obiskal razne kraje Jugoslavije in dalj časa bival tudi v Sloveniji. Pri razgovorih med jugoslovanskimi in ganskimi državniki je bil zlasti poudarjen pomen bližnje konference izvenblokovskih držav v Beogradu.

KAIRO. — Med Združenju arabsko republiko in Tunizijo je bil sklenjen sporazum o vojaški pomoči ZAR Tuniziji. Do pogajanj je prišlo v zvezi s francoskim napadom na Bizerto.

PRAGA. — Pred dnevi je v Pragi umrl podpredsednik češkoslovaške vlade Vaclav Kopecky.

BEJRUT. — Britansko vojno letalstvo je večkrat bombardiralo arabska plemena Kamia v vzhodnem Adenskem protektoratu, ki so se uprli Britancem. Pri nekem spopadu med Arabci in Britanci so imeli Britanci 16 mrtvih in 25 ranjenih, Arabci pa so zgubili 11 mož.

NEW DELHI. — V govoru pred člani parlamenta Kongresne stranke je predsednik indijske vlade Nehru izjavil, da se bo udeležil bližnje konference šefov držav in vlad izvenblokovskih dežel v Beogradu. Povedal je, da bo v Beograd odpotoval koncem meseca avgusta.

BERLIN. — Časopisna agencija Vzhodne Nemčije ADN poroča, da so oblasti v vzhodnem delu Berlina aretirale nekatere osebe, ki so »nagovarjale prebivalce, naj bežijo na Zahod«. Med aretiranimi so tudi osebe, ki so obtožene, da so delale za ameriške tajne službe, zahodnonemške firme in protikomunistične agencije. V Vzhodni Nemčiji so v zadnjem času sploh odločno opozorili na delovanje zahodnih agentov, ki izvajajo ljudi iz vzhodnega v zahodni del Nemčije.

MOSKVA. — Predsednik sovjetske vlade Nikita Hruščev je v svojem velikem govoru po radiu in televiziji razvil zahodne sile, naj v iskrenih pogajanjih s Sovjetsko zvezo skušajo najti pot do rešitve odprtih mednarodnih problemov. Nočemo ustvarjati vojno psihozo — je dejal Hruščev — nočemo se opirati na moč jedrskega orožja, zanašati se hočemo na pamet, da razčistimo ozračje. Hruščev je hkrati apeliral tudi na narode in vlade nevtralnih držav, ki ne smejo stati ob strani, kajti le ob sodelovanju vseh narodov bo uspelo obvarovati človeštvo pred nevarnostjo tretje svetovne vojne.

BONN. — Zahodnonemška vlada namerava prihodnje leto zvišati svoje vojaške izdatke za 3 milijarde na 14 milijard mark, da bi tako prispevala k vojaški okrepitevi Atlantskega pakta.

LINZ. — Avstrijske varnostne oblasti so izgnale skupino zahodnonemških mladincev, pripadnikov tako imenovane Zveze nemške mladine, ki so bili v počitniškem taborišču. Mladinci iz Zahodne Nemčije so nosili uniforme, zelo podobne oblačilu nekdanje SS, ter prepevali nacistične pesmi. Kakor da v Avstriji sami že ne bi imeli več kot dovolj neonacistične drhali, morajo okrepitev prihajati še iz Nemčije!

WASHINGTON. — V ameriški državi Carolina so trenutno veliki manevri ameriških oboroženih sil. Sodeluje okoli 40.000 ameriških vojakov in poudarjajo, da so to največje vojaške vaje ZDA po drugi svetovni vojni.

Korotan v srcu ...

Podjuna, Rož... Jezera. Samotna razvalina Krnskega gradu. Dobroč. Zilja. In besede, ki jih kjerkoli slišiš iz ust Slovencev: „Tam leži zadnja slovenska vas... Ta vas ni več slovenska... Saj veste, turizem... Nič koliko jih pride vsako leto na dopust k jezerom... Pa še to in ono... O, pa pri nas še govorimo po slovensko... Pa tudi zapeti še znamo...“

Majhna vasica Podravlje leži med Beljakom in Vrbskim jezerom. Ne šteje veliko hiš. In vendar jo koroški Slovenci zelo dobro poznajo. Tu je namreč slovenska kmetijska šola. Zahteva po slovenski kmetijski šoli je bila stara že desetletja. Po plebiscitu je bila do potankosti izražena. Vendar je kakor vse druge zahteve po kulturni avtonomiji šla po vodi. Predvojne avstrijske oblasti niso šle na roko koroškim Slovincem.

Tudi po drugi vojni, kljub sedmemu členu, ni bilo mogoče ustanoviti šole. — Težko je bilo s prostori za šolo. Zadržna organizacija je po osemletnih pogajanjih, od leta petinštiridesetega pa do trinpetdesetega, končno dobila nazaj posestvo v Podravljah, ki je bilo pred vojno njena last. Danes šolo upravlja Slovensko šolsko društvo.

Na Koroškem je še več nemških kmetijskih šol in ena slovenska — last škofijskega ordinariata. Zavedni Slovenci v te šole ne pošiljajo svojih otrok. Zavedajo se, da je šola v Podravljah napredna in da je tudi pouk kvalitetnejši, saj traja šolanje dve leti. Pouk je v zimskih mesecih od novembra do marca. Seveda pa po Koroškem ostaja doma vedno manj kmečkih sinov in hčera. Emigracija delovne sile v druge, industrijsko razvitejše kraje je precejšnja. Doma ostajajo samo sinovi, ki pozneje prevzamejo posestvo.

Na kmetijski šolo se vsako leto vpiše do 20 gojencev. Predavatelj na šoli ing. Einspieler je povedal, da je to veliko, saj so izračunali, da bi bilo največje možno število trideset gojencev. Na šolo pridejo gojenci iz cele Koroške: iz Podjune, Roža, Zilje...

Pogovor pod razglednim stolpom

Visoko nad Vrbskim jezerom je razgledna točka Piramidenkogel. Z lesene piramide vidiš daleč po Koroški. V jutranji megli se je prebujal Celovec, nekeje na drugi strani Beljak z Ziljo in Dravo... In jezera... Vrbsko, tik pod nogami, nazaj proti Karavan-kam Hodiško jezero... Na parkirnem prostoru pod leseno piramido kar gomazi avtomobilov. Avtobus, s katerim smo se pripeljali, vzbuja s svojim napisom LJUBLJANA precej pozornosti. Kmalu k nam pristopi moški srednjih let, ki oskrbuje parkirni prostor. Živahno nas ogovori:

»No, pa lepo, da ste prišli...«
Slovenec je. Ko ga vprašamo, kje je doma, pokaže z roko proti Hodiškemu jezeru.
»Tam doli sem doma,« pove. »Tam je bila doma mati in stara mati... Pa nas je še kar precej Slovencev tam doli,« pove. — »Spominjam se, da moja stara mati sploh niso znali nemški... Jaz sem se nemščino naučil šele v šoli.«

Ko mu povemo, da smo slavisti in da nas zanimajo šole, pove, da hodijo otroci tudi po eno uro daleč v šolo.

»V šoli se učijo tudi slovenščino,« je pripovedoval. »Imamo dva učitelja, ki znata slovenski. Eden je doma iz Rožne doline...«

Pripoveduje hitro in včasih ga je kar tež-

„Zlata arena“ v Pulju:

Podelitev nagrad, diplom in priznanj

na VIII. festivalu jugoslovanskega igranega filma

Ob zaključku letošnjega VIII. festivala jugoslovanskega igranega filma v Pulju, kjer so žiriji predstavili 16 najboljših letošnjih filmov jugoslovanske proizvodnje, so podelili za najboljše ustvaritve nagrade, diplome in priznanja. Med nagrajenimi so tudi mnogi slovenski filmi, igralci in režiserji.

Diplomo „Filma leta“ ter najvišjo nagrado „Veliko zlato areno“ si delita slovenski film „Balada o trobenti in oblaku“ v režiji Franceta Štiglica in proizvodnji Triglav-filma ter film „Vzkipelo mesto“ v režiji Veljka Bulajiča in proizvodnji Avala-filma. „Velika srebrna arena“ in specialna diploma sta bili podeljeni slovenskemu filmu „Veselica“ v režiji Jožeta Babiča in proizvodnji Triglav-filma. „Srebrna arena“ in diploma pa je prejel film „Pesem“

v režiji Radoša Novakoviča in proizvodnji Avala-filma.

Ker letos nagrade „Zlata arena“ za režijo niso podelili, je bila slovenskemu režiserju Boštjanu Hladniku priznana specialna diploma hkrati z nagrado 400.000 din za film „Ples v dežju“. „Zlato areno“ za scenarij so prejeli Dragoslav Ilić, Radenko Ostojić in Veljko Bulajić za scenarij filma „Vzkipelo mesto“. Za najboljšo žensko vlogo je bila „Zlata arena“ podeljena slovenski igralki Duši Počkajevi za vlogo Maruše v filmu „Ples v dežju“, za najboljšo moško vlogo pa je „Zlato areno“ prejel slovenski igralec Miha Baloh za vlogo Aleša v filmu „Veselica“. Nagrado za fotografijo je žirija priznala Rudiju Vavpotiču za snemanje filma „Balada

o trobenti in oblaku“, za glasbo pa je bil nagrajen Alojz Srebotnjak prav tako za film „Balada o trobenti in oblaku“.

Poleg tega so bile podeljene še specialne nagrade za najboljše igralce-amaterje, za scenografijo, za montažo, za kostume, za ozvočenje filma itd. Poseben uspeh slovenske filmske proizvodnje in umetnosti pa se kaže tudi v tem, da je Boštjan Hladnik prejel nagrado „Zlato pero“, ki mu jo je žirija jugoslovanske filmske kritike podelila za režijo filma „Ples v dežju“; nadalje posebno priznanje Duši Počkajevi za najboljšo igralsko kreacijo letošnjega festivala ter končno še priznanje kritike za najboljši izbor filmov podjetju Triglav-film.

Varnost ima prednost — preprečuj nezgode

Zanimiva razstava na celovškem kolodvoru

Ustanove, ki se v Avstriji bavijo s preprečevanjem nezgod, so lani pripravile zanimivo potujočo razstavo, ki jo od 9. avgusta do 3. septembra vidimo na celovškem kolodvoru pod naslovom »Varnost ima prednost — preprečuj nezgode!«.

Razstava nas z izrazitimi slikami opozarja, da smo v poklicu, v gospodinjstvu in tudi na cesti dnevno izpostavljeni nevarnostim, katerih posledice so lahko nepregledne. Hkrati pa razstava tudi kaže sposobnost človeka, izogniti se tem nevarnostim.

Kako važno je preprečevanje nezgod, kaže ogromna škoda, ki jo gospodarstvo letno utrpí zaradi tega, ker ljudje ne pazijo dovolj za svojo varnost. Samo v letu 1959 je bilo v Avstriji zabeleženih 226.666 nezgod, pri katerih je 1065 oseb zgubilo življenje. Na Koroškem se je leta 1959 samo v kmetijstvu pripetilo 4552 nezgod s 30 smrtnimi žrtvami. Leta 1960 pa so na območju delovnih inšpektoratov na Koroškem zabeležili 6264 nezgod in 38 smrtnih žrtev.

Avstrijske kmetijske in gozdarske zavarovalnice so v letu 1959 morale plačati 132 milijonov šilingov za odškodnine in zdravljenje. Splošna nezgodna zavarovalnica je leta 1959 plačala 251 milijonov šilingov za rente, 1,42 milijona šilingov za prispevke ter 113 milijonov šilingov za zdravljenje. V teh številkah pa še ni zajeta škoda, ki jo je gospodarstvo utrpelo vsled izpada delovne sile in delovnega časa. Zato je tudi v interesu narodnega gospodarstva, da se ukrene vse za preprečenje nezgod.

Sedanja razstava na celovškem kolodvoru zasluži zanimanje najširše javnosti.

KULTURNE DROBTINE

● Pred nedavnim je zvezni prezident v okviru slavnostnega akta odprl letošnje slavnostne igre v Bregenzu, ki slovijo po svojih uprizoritvah na jezeru. Za prihodnje leto predvidevajo prvo krstno predstavo „Igre na jezeru“, in sicer nove operele Roberta Stolzja.

O celovski „Galeriji Wulfengasse“:

Mojstrska dela mednarodne grafike

Za ljubitelje moderne umetnosti je celovška »Galerija Wulfengasse« odnosno njena mlada lastnica Heide Hildebrand pripravila lepo presenečenje: sedanja razstava pod naslovom »Mojstrska dela mednarodne grafike« dosega res raven, ki je za Celovec prava redkost. V dveh kletnih prostorih, ki skoraj spominjajo na nekdanje katakombe v starem Rimu, se srečamo z dolgo vrsto bolj in manj priznanih umetnikov iz vseh delov sveta. Med njimi so tudi taki, pri katerih je že ime samo vredno dober tisočak. Skupno je na razstavi zastopanih nad 50 umetnikov iz Francije, Anglije, Švice, Italije, Jugoslavije, Češkoslovaške, Sovjetske zveze, Madžarske, Holandske, Španije, Belgije, Nemčije, Afrike, Južne Amerike, Azije in še od marsikje drugod, celo Avstrija je zastopana, čeprav bolj skromno.

Posamezni umetniki nastopajo v okviru umetniških združenj, kot so »guilde internationale de serigraphies d'art abstrait«, »l'oeuvre gravee« in »edition maeght, arta etc«, medtem ko spadajo v stalno razstavo »Galerije Wulfengasse« še Bischoffshausen, Lassnig in Mikh. V vrsti zastopanih umetnikov so tudi trije Slovenci: Riko Debenjak, Janez Bernik in Zoran Mušič. Mnogi umetniki, katerih dela vidimo na tej razstavi, sodelujejo tudi na sedanji mednarodni razstavi grafike v Ljubljani ter na razstavi v švicarskem mestu Grenchen. Med njimi je precejšnje število takih, ki so na raznih mednarodnih razstavah prejeli visoke nagrade.

Ceprav so mnenja o tako imenovani abstraktni umetnosti precej deljena in marsikomu take vrste umetnine kljub zvenečemu imenu avtorja ničesar ne pomenijo, je sedanja razstava v »Galeriji Wulfengasse« vsekakor pomemben dogodek tudi za širšo javnost. Razstava bo odprta do 21. avgusta vsak dan razen nedelje od 17. do 20. ure.

ko razumeti. Povedal je še, da je bil Piramidenkogel, razgledna točka, kjer je sedaj v službi, nekoč last Slovencev... In našteje nekaj slovenskih imen... Matevžič, Močilnik... Kos za kosom je to zemljo kupovala občina.

»No, pa na svidenje v Sloveniji,« se je poslovil od nas.

»V Sloveniji?«

»Seveda,« potrdi. »Slovenci večkrat obišče-mo svojo matično deželo. Pred nekaj meseci smo bili v Ljubljani in na morju...«

Dva kamna

Gospodsvetsko polje... Ob cesti ograjen vojvodski prestol. Kolikokrat smo ga že srečali. V čitankah v osnovni šoli, pri zgodovini na gimnaziji... Samoten kamen sredi po-

lja. Obstopimo ga in smo brez besed.

In nedaleč, v št. Rupertu, je podoben kamen. Ob vhodu na pokopališče naletiš nanj. Spomenik padlim partizanom.

Tudi ob njem ostanemo brez besed.

Po cestah mimo nas drčijo avtomobili... Kolona za kolono. Turisti prihajajo na Koroško na oddih. Vidiš registrske tablice iz Gradca, z Dunaja... Na jezerih se je že začela turistična sezona.

Toda vse to Korotana ne izpremeni... Če bi raznesli kamenje krnskega gradu na vse vetrove, bi tukaj še vedno vse pričalo o Slovincih. In še vedno bi se našel možak, ki bi govoril po slovensko... Nekeje v rožanskih Gurah ali kjerkoli.

Kajti Korotan je v srcu teh ljudi in od tam se ga ne da iztrgati... „Mladina“, Ljubljana

JANKO PLETERSKI:

Manjšinska zakonodaja na Koroškem

po drugi svetovni vojni

Z drugimi besedami:

uredba je vzela za osnovo v glavnem celotno področje, na katerem slovenska manjšina biva in je to objektivno dejstvo služilo kot izvor pravice, oziroma obveznosti, prebivalstva tega ozemlja do posebne, dvojezične organizacije osnovnega šolstva. Tak postopek je bil vsekakor upravičen, ker gre za avtohtono etnično manjšino, ki predstavlja v primerjavi z nemško večino celo prvotno prebivalstvo. Razen tega je tudi praktičen, ker na preprost način rešuje mnoga sicer težko rešljiva vprašanja organizacije posebnega manjšinskega šolstva, ki bi sicer slonela na labilnem personalnem načelu. Predvsem pa je politično prikladen, ker preprečuje nacionalni boj med večino in manjšino v šolskem vprašanju, pri katerem je manjšina zaradi enakih moči obsojena na škodo. Vsi ti momenti so na koroškem področju, kjer je tradicija nemškonacionalnega negiranja enakopravnosti slovenske manjšine izredno močna in kjer je šlo za to, da se pomaga manjšini, ki že nekaj generacij doživlja neprestano zavračanje osnovnih nacionalnih pravic, še prav po-

sebeno pomembni. Kritika teritorialnega načela v uredbi iz l. 1945 se je v luči naštetih momentov že takoj spočetka morale pokazati kot v bistvu nedemokratska, mirnemu sožitju prebivalstva obeh jezikov škodljiva in slovenski manjšini sovražna. Ne glede na vse to pa je treba ugotoviti, da teritorialno načelo v koroško šolstvo ni bilo uvedeno šele z uredbo iz l. 1945, marveč, da je tukaj veljalo tako v obdobju avstrogrske monarhije, kakor tudi v času prve republike. Tedanje, tako imenovane utrakvistične šole, ki so bile poseben jezikovni tip šole za kraje s slovenskim in mešanim prebivalstvom, so bile organizirane po teritorialnem načelu za vse prebivalstvo teh krajev. Če je torej uredba iz l. 1945 to načelo ponovno uvedla, potem ne more biti govora o tem, da bi to pomenilo kakšno posebno novo koncesijo slovenski manjšini, ki bi šla prek tradicionalnih okvirjev, prav gotovo pa ne čez okvir manjšinskih določb saint-germanske pogodbe in poznejšega 7. člena avstrijske državne pogodbe, kakor bi nasprotniki uredbe iz l. 1945 radi prikazali.

Tudi določba, da veljata v prvih treh stopnjah nemški in slovenski jezik istočasno kot učna jezika, ni načelno nova. Razlika je samo v tem, da je utrakvistična šola določala dvojni učni jezik samo za prvi dve stopnji in ne tudi še za tretjo. Prav tako tradicionalna je določba, da mora verouk biti izključno v materinščini otrok.

V čem je bila torej načelna novost uredbe iz leta 1945? Predvsem v tem, da je vsaj v prvih treh razredih priznala slovenski jezik kot enakopraven deželni jezik in zahtevala zanj na teh stopnjah enako upoštevanje kot za nemški jezik. Na nekdanjih utrakvističnih šolah je slovenski učni jezik nastopal samo kot pomožni učni jezik, medtem ko je vse težišče šolanja tudi v prvih dveh letih bilo na oblikovanju nemškega učnega jezika. In druga načelna novost, ki izhaja iz prve, pa je, da je slovenski jezik od četrte stopnje dalje priznan kot obvezni učni predmet do konca obveznega šolanja, medtem ko je utrakvistična šola dopuščala slovenski jezikovni pouk od tretje stopnje dalje samo kot neobvezni predmet. Uredba iz l. 1945 je torej vsaj deloma uresničevala demokratsko pravico manjšine in seveda tudi večino, kolikor živi na prizadetem področju, do dejanske osnovne izobrazbe v materinščini. Obenem je zagotovila priučitev dru-

gega deželnega jezika, v prvi vrsti nemškega. Načelne novosti uredbe iz l. 1945 so torej sorazmerno skromne in nikakor takega značaja, da bi presegle okvir določb saint-germanske in pa državne pogodbe. Še manj pa morejo biti opravičilo za gonjo organiziranega nemškega nacionalizma na Koroškem, ki je končno izsilil odpravo ne samo tega, kar je dajala uredba iz l. 1945, marveč celo tistega, kar je manjšina uživala že po starem sistemu utrakvističnih šol.

Ostale pozitivne določbe uredbe iz l. 1945, po katerih se ugodno razlikuje od starega utrakvističnega sistema, kakor n. pr. določbe o izdelavi posebnega učnega načrta, izdaji primernih učnih knjig in vzgoji učiteljskega osebja, so samo logična posledica osnovnih načelnih stališč.

1. februarjem 1946 je na Koroškem začela veljati avstrijska začasna (še danes veljavna) ustava, ker so jo ta dan publicirale britanske zasedbene oblasti. To je v bistvu ustava avstrijske republike z dne 1. oktobra 1920 z majhnimi spremembami. Njen sestavni del so tudi manjšinske zaščitne določbe saint-germanske pogodbe, ki so ta dan začele tudi na Koroškem spet veljati. Na veljavnost in izvajanje uredbe o dvojezičnem šolstvu iz l. 1945 ni to imelo nobenega vpliva, niti se sploh ni postavilo vprašanje, da bi

uredba iz l. 1945 morda presegala okvir določb saint-germanske pogodbe. Pač pa je bila z uveljavljanjem zvezne ustave dana pravna osnova za upoštevanje slovenskega jezika na sodiščih. Čl. 8 zvezne ustave namreč pravi: »Nemški jezik je državni jezik republike, s čimer pa niso prizadete pravice jezikovnih manjšin, ki so določene z zveznim zakonom«. Po tolmačenju predsednika avstrijskega ustavnega sodišča dr. Ludwiga Adamovicha se kot tak zvezni zakon šteje določba saint-germanske pogodbe. Ta določba jeziku manjšin pravice samo na sodiščih, ne pa tudi pri upravnih oblasteh; pa tudi na sodiščih je po tem tolmačenju nemški edini in izključni notranji in zunanji jezik, avstrijski državljani nemškega jezika uživajo samo določene olajšave pri uporabi svojega jezika pred sodišči.

18. junija 1946 je bila na Koroškem z deželnim ustavnim zakonom zopet uveljavljena deželna ustava od 4. junija 1930 z manjšimi spremembami in sicer z veljavnostjo od 10. decembra 1945. Čl. 6 te deželne ustave, analogno citiranemu čl. 8 zvezne ustave, določa: »Nemški jezik je uradni jezik oblasti in uradov, s čimer pa niso prizadete pravice jezikovnih manjšin, ki so določene z zakonom«. Deželna ustava torej ni prinesla na področje manjšinske zakonodaje ničesar novega. (Se nadaljuje)

Letovanje naših otrok ob Jadranu:

Kolonija dobrih prijateljev

V sodelovanju z Zvezo prijateljev mladine Slovenije je Zveza slovenskih organizacij na Koroškem tudi letos omogočila 108 otrokom tritedenski prijetni počitniški oddih ob sinjem Jadranu. Prva skupina, od katere je 45 otrok letovalo v počitniški bazi v Savudriji, 13 pa v Omišlju na otoku Krk, se je v sredo pretekelega tedna vrnila nasmejana in zagorela k svojim staršem, druga skupina 50 otrok pa je dva dni navrh odpotovala v Savudrijo. Tam se kakor prva skupina razigrana veseli toplega sonca, prijetne družabnosti in — čeprav slane — še bolj prijetnega morja. Vsak dan docela »izkoristi«, kajti trije tedni v prijetni družbi in dobri oskrbi, ki ne zaostaja za materino, minejo le prebitro.

»Kolonija dobrih prijateljev« je napisano nad vhodom v bujno cvetoči park pred vilo in lepo urejenim kopališčem v Savudriji. Vsaka skupina oz. vsaka izmena kaj hitro zraste v skupnost dobrih prijateljev in tovarišev. To je znova potrdila letošnja prva skupina naših otrok. Že prve dni se je vsak iz skupine naglo užitval v red, slogu in prijateljstvo s 35 sovrstniki iz Kamnika in Ljubljane. Brž je minila med njimi tudi okornost v izgovorjavi pismene materinščine, na kateri naši otroci trpijo zaradi mačehovskega koroškega šolskega zakona in zastrupljenega ozračja po naših šolah. Ob kopanju, petju, izletih in prijetnih otroških igrah so vsaj za nekaj časa lahko pozabili tudi to...

Da bi bilo bivanje kar najbolj prijetno, si je kolonija naših kamniških in ljubljanskih otrok po svojem prihodu izvolila svoj šestčlanski odbor, ki je skupno z upravo skrbel za prijetno življenje, pa tudi za red in snago v koloniji. V tem pogledu se je razvilo pravo tekmovalstvo med posameznimi skupami in sobami. Šlo je namreč za lov na točke, ki so jih uprava, medicinska sestra in odbor pionirske skupnosti priznavali za red in snago. Enkrat je zmagala skupina »morskih deklic«.

Zveza slovenskih zadrug

drugič so zavzeli prvo mesto »vrabčki«, potem »gusarji« itd.

V ospredju zanimanja naših otrok je bilo seveda morje, kopanje in plavanje. 19 neplavalcev so med njimi našli prvi dan. Toda preden je minil drugi teden, se je njihovo število že skrbilo na pet. Takorekoč vsak dan je v skupino plavalcev »zaplavala« novinec v svoje veselje in v vzpodbudo ostalim.

Voda zlačni. Zato ni čudno, da so otroci vsako jutro naravnost drveli k glasni deski gledat, kako odgovarjajo kuharice »sprašujočim praznim želodčkom«. Tako so n. pr. 25. julija jutraj brali: zajtrk — kruh, sir, mleko; kosilo — ciganska juha, naravni zrezek, pire krompir, solata, bela pita; malica — sadje; večerja — sardelice, krompirjeva solata, kompot. Vsako jutro pa so ponavljali: »Zelo skrbje za nas naše kuharice. Radi jih imamo.«

Obilo veselja so našim najmlajšim nudile tudi pionirske igre, kjer so bili deležni sodelovanja pri vrsti lepih prireditvev, izletov in doživetij. Prvi teden iger je potekal pod geslom »Moj kraj včeraj«. Govorili so o Koroški, o zgodovini Savudrije, po svoje so praznovali 20-letnico ustaje slovenskega naroda, imeli partizanski večer ob tabornem ognju in prirejali »orientacijske pobode« za skritimi marelicami. Ob vsem pa so pilili in bogatili svoje splošno in šolsko znanje. — Drugi teden: »Moj kraj danes« je bil posvečen urejanju okolice počitniškega doma in izletoma v Piran in Umag, kjer so bili na sprejemu pri predstavnikih občine. V sklopu iger drugega tedna je bilo: nogometna tekma s pionirji iz Most, ki so letovali v sosedni Zambrijah, šahovski turnir in še mnogo drugih iger. — »Moj kraj jutri« je bila vsebina iger tretjega in zadnjega tedna. Pripovedovali so, kako si zamišljajo svoj domači kraj v prihodnosti, imeli so veselo večere s prosvetnim sporedom in tabornim ognjem, likovno razstavo in — samo po sebi razumljivo — kot višek plavalne tekme.

Proti koncu bivanja je prvo skupino obiskal predsednik Sklada Prežibovega Vranca iz Maribora in jo obdaril z lepimi mladinskimi knjigami.

Savudrija in Omišalj sta za naše otroke kraja spominov na prelepa doživetja, na iskreno sklenjena prijateljstva in na nadebudo odkrivanja lepote slovenske družabnosti in prosvetnega izživljanja. Ob njihovem sprošče-

Koroški velesejem:

Sprehod po jubilejnem 10. lesnem sejmu

Najpomembnejša veja koroškega gospodarstva je les od njegove vzgoje v gozdu do njegove sečnje, spravila in predelave ter uporabe in eksporta. Les pri nas ne pomeni le delo in zaslužek tisočih delavcev in podjetnikov, temveč je hkrati ena glavnih pridobitnih panog desetstisočih kmečkih gospodarstev. Zato je prav in potrebno, da je tudi lesno gospodarstvo v vrsti velesejmov primerno zastopano, kajti vsak lesni sejem nudi prebivalstvu, zlasti pa poklicem, ki imajo z lesom na ta ali drugi način opravka, tekoči pregled o razvoju in novostih na vseh področjih gospodarstva z lesom. Prav in potrebno pa je tudi, da prebivalstvo, zlasti pa kmečki ljudje in delavci gospodarstva z lesom posvetijo temu sejmu zaslužen pozornost in da si ga ogledajo z odprtimi gospodarskimi očmi.

Kaj vsebuje sejem lesnega gospodarstva na letošnjem koroškem velesejmu? — Ko poskušamo odgovoriti na to vprašanje, se nam zdi najbolj primerno, da stopimo najprej na oni del razstavišča, kjer imamo v malem pred seboj gozd v vseh njegovih razdobjih tak, kakršen naj bi bil povsod.

Kakor zadnja leta ima kmetijska zbornica na svojem razstavišču (blok 0) spet urejeno poučno razstavo o osnovanju gozdnega nasada, njegovi negi in vzgoji, o gospodarstvu v gozdu in o sortimentih lesa. Tu je mnogo poučnega zlasti za kmečke ljudi: načrti gospodarstva v gozdu, sodobno gozdarsko orodje, ureditev gozdnih poti, zboljšanje gozdnih tal, ustrezna strokovna literatura, pospeševanje gozdarstva s strani države, možnosti za davčne olajšave pri investicijah v gozdu in drugo več. Ker je gozd hrbtnica vseh naših kmetij in eden osnovnih pogojev blagostanja v deželi sploh, zasluži ta poučna razstava, da ji posvetimo največ pozornosti.

Od poučne razstave kmetijske zbornice bo najbolje, da najprej zavijemo proti vzhodu (sosedni blok K) k razstavi orodja in strojev za sekanje, spravilo, obdelavo in predelavo ter transport lesa. Tu bo zlasti zanimiv takoimenovani RuHo-način rezanja lesa. Podobno orodje in stroje bomo našli še v stari razstaviščni hali sredi razstavišča in na bloku J južno od nje. O sodobni uporabnosti lesa kot gradbenega elementa in kot elementa za ureditev stanovanj pa dajejo lep pregled sosedni prosti razstaviščni bloki F, G in H.

Za ljubitelje moderne, lahke in barvno žive opreme stanovanj bosta najbolj zanimiva Leitgeb in Funderjev paviljon z razstavo bogatih možnosti uporabe lesa in raznih lesnih plošč pri opremi stanovanj in izdelavi pohištva.

Ko smo že prišli do razstav novih neposrednih možnosti uporabe lesa pri opremi stanovanj, se bomo podali še v novo veliko sejmsko halo, kjer vidimo, s kakšnimi

novostmi nam lahko postrežejo mizarji, industrija pohištva in industrija za nego in obvarovanje lesa in lesnih izdelkov pred okvarami vsled vlage in škodljivcev. Tu tudi ne bomo zamudili poučne razstave »Les pravilno uporabljen«, ki jo je pripravil Zvezni svet za gospodarstvo z lesom.

Po tej poti bo ogled lesnega sejma postal prav zanimiv in poučen. Velesejem bomo zapustili z bogatimi izkušnjami, z znanjem in z novimi načrti, kjerkoli se v življenju srečamo z delom pri lesu ali pa z njegovo uporabo.

Koncerti godb na pihala na koroškem velesejmu

Kakor poroča tiskovni urad koroškega velesejma, so zaenkrat na sejmišču predvideni naslednji koncerti godb na pihala:

Sobota, 12. avgust: od 10. do 11. ure in od 14. do 15. ure godba tovarne pohištva AVE; ob 15. uri pa bo koncertirala godba tovarne Leitgeb.

Torek, 15. avgust: od 15. do 17. ure godba tovarne Funder/Št. Vid.

Sobota, 19. avgust: ob 17. uri vojaška godba s kapelnikom Mantschom.

V veseličnem parku pa igra vsak dan popoldan in zvečer priljubljeni ansambel »Linzer Buab'n«.

Selska mladina na izletu po Sloveniji

Mlado Slovensko prosvetno društvo »Kočuta« v Selah je za svojo mladino priredilo tridnevni izlet po Sloveniji. Skoraj vse, kar je v društvenem območju mladega, se je odtrgalo od doma, da vidi in spozna kraje in življenje prelepe Gorenjske in Štajerske in da družno obišče Ljubljano. Le trije mladi društveniki se izleta niso mogli udeležiti. Poklic in delo so zadržali Janušev Reziko,

železarjev marsikdo šele prav spoznal, kako prijetno je proti temu biti kmet na polju ali »holcar« v gozdu in na svežem zraku. Zdravko pa je pripomnil: »V ponedeljek bom šel kar lažje v svojo bajto.«

Z Jesenic smo se napotili v Begunje, da se poklonimo spominu nešteti talcev, ki so jih tu zverinsko mučili in ubijali nacistični zločinci. Tesno nam je bilo pri srcu in potrti smo bili, ko smo zapustili tamošnji muzej. Za večino izmed nas so bili zbrani dokumenti o ubojih in pobojih nekaj doslej nepoznane, groznega...

na celovškem velesejmu od 10. do 20. avgusta

Kristija Užnika in Vokovnikovega Francija, da niso mogli zraven. Gotovo pa jim bo društvo še nudilo priložnost, da bodo nadoknaili zamujeno.

Ob krasnem poletnem jutru 27. julija smo se zbrali pri domači Malejevi gostilni in čakali na Sienčnikov avtobus, da nas popelje čez Ljubelj. Že po prvih ovinkih je zadonela naša pesem. Ob njej in vižah društvenega instrumentalnega kvarteta »Fantje s planine« smo se veselili in bili dobre volje celo pot od Tržiča, Jesenic, Kranja, Ljubljane, Celja, Novega Velenja in Raven spet do doma.

Naša prva postaja je bil Tržič, kjer smo se pomudili v predilnici in tkalnici, ki stojita že 71 let in ki zaposlujeta danes okoli 1500 delavk in delavcev. Z njima in s tovarno obutve je postal v tesno sotesko stisnjeni Tržič bogato in po svojih izdelkih širom sveta poznano mesto.

Naši prosvetni in mladinski prijatelji so nam ob obili in prijetni malici pokazali še najnovejši ponos Tržiča: moderno kopališče z velikim plavalnim bazenom. Tu je — kakor vsak dan, odkar so ga v maju odprli — mrgolelo staro in mlado in se kopalo v vodi, ki jo v primeru potrebe tudi lahko umetno grejejo. Ob tej priložnosti pa so nam še zapupali, da pripravljajo za smučarje žičnico na Zelenico.

Z najlepšimi vtisi smo zapustili Tržič in avtobus je krenil proti jeseniški železarni s svojimi mogočnimi plavži, ki zaposluje okoli 8.000 ljudi. V skoraj neznosni vročini ob tekočem železu in po valjarni je ob teži dela

razstavlja in prodaja kmetijske stroje in potrebščine vseh vrst

v poslopju Ljudske skupščine in v muzeju NOB so v nas »gorjancih« utrdili ponos nad našo pripadnostjo k slovenskemu narodu. Neneke žrtve, ki jih je dal v uporu in borbi za svojo svobodo, so položile v naročje mladine sadove neprecenljive vrednosti. Ena izmed prič o njih je nova Ljubljana, srečali pa smo jih tudi na Jesenicah, v Kranju, Celju, Novem Velenju itd. Povsod gospodarska in kulturna rast, ponos nad doseženim in stremenje po novem.

Dobro uro vožnje po kakor parket gladki novi cesti čez Trojane nas je stala pot v Celje. Ustavili smo se na razvalinah nekoč mogočnega gradu celjskih grofov, poslušali njihovo zgodovino in povest o usodi Veronike Deseniške. V večernih urah je naše oko objelo obsežna polja savinjskih hmeljarjev, raštoče mesto Celje in njegove tovarne.

Kakor v Tržiču, Jesenicah, Kranju in Ljubljani smo tudi v Celju našli gostoljubnega

spremljevalca. Tretji dan nas je pospremil do Novega Velenja, ki šteje več deset tisoč prebivalcev, mesto popolnoma novega modernega formata z vsemi komunalnimi in kulturnimi pritliklinami ter objekti za družabnost in oddih. Najraje bi kar ostali tam, tako lepo in prijetno se nam je zdelo. Toda Sele so bile še daleč in doma so nas že čakali.

Naša pot se je vila po dolini Mislinje. Iz Slovenjega gradca smo prispeli v Ravne, kjer smo imeli zadnji postanek in razgled po krajih Prežihovega življenja in njegovih spisov.

Pri Holmecu smo prekoračili mejo. Nekam čudno zavzeti smo bili nad več kot veliko »natančnostjo« naših carinikov. Čez Dobro vas in Apače smo se v večernih urah spet vrnili v naš domači planinski svet. Srečno, brez najmanjšega defekta in zadovoljni smo pri Maleju izstopili iz avtobusa Sienčnika in se zahvalili za skrbno vožnjo. Naša v prijateljstvu in zadovoljstvu skovana družina se je razšla na svoje domove, navdušena in zadržujoča, da se bomo v društvenem delu kmalu spet videli.

Naš prvi izlet nam bo ostal v lepem spominu. Gotovo ni bil zadnji. Zato se bomo pridno lotili našega društvenega dela in izpolnjevali namen našega društva. Družno bomo delali na tem, da pospešujemo in krepiamo slovensko narodnost na Koroškem v vseh njenih elementih, da utrjujemo med nami zavest skupnosti in da nudimo našemu ljud-

Pridite vsi! Svoji k svojim!

stvu prepotrebno izobrazbo, dostojno zabavo in razvedrilo.

Pošteno smo se zabavali, pošteno hodili po slovenskem svetu, kjer smo dobili tudi nove dobre in poštene prijatelje. To bodi povedano ob koncu vsem, ki so zaradi našega društva v »skrbah«. V našem prizadevanju za ohranitev slovenskega življa na teh tleh bomo hodili neustrašeno zasnovano pot. Naš mladi rod bo hodil pot svojih prednikov, zlasti pot, ki so mu jo pred 20 leti pričeli kazati njegovi očetje ter starejši bratje in sestre. Nočemo razdora, hočemo prijateljstvo in dobro sožitje med nami. Naš prijatelj bo vsak, ki hoče našemu ljudstvu dobro, v deželi pa mir, sožitje in enakopravnost.

Ob koncu izrekamo toplo zahvalo vsem, ki so na ta ali oni način pripomogli k našemu prelepemu izletu, zlasti pa Slovenski prosvetni zvezi, ki je vzpostavila potrebne stike med nami in ustanovami, ki smo jih obiskali. Izlet nas je obogatil za dragocena spoznanja in to bodi v zadoščenje vsem, ki so nam ga omogočili.

KOLEDAR

Petek, 11. avgust: Tiburcij
Sobota, 12. avgust: Klara
Nedelja, 13. avgust: Hipolit
Ponedeljek, 14. avgust: Evzebij
Torek, 15. avgust: Vneb. M. D.
Sreda, 16. avgust: Joahim
Četrtek, 17. avgust: Hijacint

nem pripovedovanju si marsikdo zaželi, da bi bil še enkrat mlad. Zato vsi čutimo dolžnost velike hvaležnosti do prirediteljev letovanja in uprave domov, kajti počitniška kolonija je vsaj delno nadomestilo za to, kar na prijetnem in na vzgoji v materinščini naši otroci pogrešajo po tukajšnjih šolah.

Človek se bori s kobilicami že, odkar je zapustil skalna prebivališča in se pričel baviti s poljedelstvom. Že stara zgodovina poroča o tej »šibi božji«, zaradi katere je baje umrlo v Izraelu od gladi na stotine in stotine otrok. Naši predniki niso poznali nobenih učinkovitih sredstev za uničevanje kobilic. Nastavljali so jim pasti, jih jedli, predvsem pa so se zanašali na boga, od katerega so pričakovali vso pomoč. In vsako leto znova so s strahom pričakovali pomlad.

V novejši dobi so iznašli ljudje vrsto strupov, ki pa vendar niso mogli preprečiti, da se ti drobni uničevalci ne bi vsako leto znova požrešni in živahni vračali na njihova polja in pašnike ter jih uničevali.

Kobilice so kakor koze, vedno lačne, in uničujejo vse, kar raste. Napadajo vse vrste žitaric, bombaž, lan in druge rastline ter jih uničujejo tako, da objedajo njihova stebila. Od vsega najbolj pa jim gre v slast trava. Pravi, pravcati kanibali so, saj žrejo tudi svoje mrtve ali poškodovane tovariše.

Nastavljanje mrež na ogroženih področjih se je izkazalo za popolnoma neuspešno, ker kobilice le redko napadejo stvari, ki se premikajo. Tembolj lakomno pa se lotijo speče živali, človeka ali mrhovine.

Če napadejo polja že v zgodnji pomladi, lahko uničijo vso rast za nekaj let. V obdobju 25 let, t. j. od leta 1920 do leta 1945, so povzročile kobilice samo v 23 državah ZDA za več kot 31 milijonov dolarjev škode letno, da ne govorimo o Kitajski, državah severne Afrike in Bližnjega vzhoda.

Ob suhem in vročem vremenu so kobilice še posebno požrešne. Ne zadovoljujejo se samo s travnimi bilkami, temveč obgrizejo tudi njihove korenine, tako da puščajo za seboj popolnoma golo zemljo, ki je na milost in nemilost izpostavljena dežju, vetru in soncu. Kakor kaže tudi kobilice povzročajo zemeljske erozije.

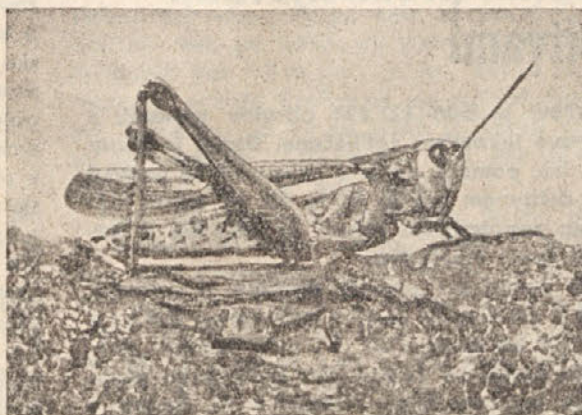
Razen v poljedelstvu povzročajo mnogo škode tudi na drugih področjih. Napadajo najrazličnejše vrste blaga, vojaške šotore in padala, ležejo v cisterne in rezervoarje za vodo, najdejo pot v avtomobilskih radiatorje, kjer zamašijo vse odprtine in često prisilijo vlakovodjo, da ustavi vlak, ker se zelo rade namestijo v tračnicah in bi lahko povzročile, da bi se vlak zaradi spolzkosti njihovih stlačenih teles iztiril.

Prirodoslovci so našli preko 200 različnih vrst in podvrst kobilic, ki se med seboj razlikujejo. V tropskih krajih poznajo izredno veliko vrsto teh žuželk, ki napada ptice in celo druge manjše živali. Zanimivo je, da so razen šestih vrst kobilic, ki povzročajo 90 odstotkov vsega zla, ostale vrste skoraj neškodljive.

Na vso srečo ležejo kobilice jajčka le enkrat letno. Z nastopom prvega mraza stare kobilice poginejo, mlada generacija pa prezimi v jajčecih in se izvali šele naslednjo pomlad. Čas parjenja je v življenju kobilic

Kobilice

človekov sovražnik številka 1

najbolj razgiban čas. Ker je samcev precej manj kot samic — razmerje znaša 10:1 —, je njihova dejavnost toliko bolj razgibana. Vsi samci se zberejo na določenem prostoru, ki je včasih manjši, včasih pa obsega tudi vse polje, in tam čakajo na samice, ki jih hočejo obiskovat. Ko je čas parjenja mimo, zapusti samica samca in odleti na prostor, ki si ga je izbrala za valjenje.

Kobilicam-samicam je podarila narava sila učinkovito napravo za valjenje in varovanje jajčk. Na koncu zadka ima vsaka namočeno nekakšno skladišče za jajčka, opremljeno z ostrimi rogljički. S temi rogljički, potem ko je čas valjenja minil, izkoplje v zemljo odprtino in spusti vanjo jajčka, ki jih je včasih več kot 70. Pomladi se zvalijo iz njih mlade kobilice, ki so povsem podobne odraslim, le da še nimajo kril. Ta se jim razvijejo po približno dveh mesecih, ko popolnoma dorastejo. Toda tudi brez kril lahko povzročijo že mnogo škode.

Kot vemo, letajo kobilice v rojih, ki so včasih tako ogromni, da povsem zakrijejo sonce. Znanstveniki do danes še niso ugotovili, od kod in zakaj ta njihova navada, vendar domnevajo, da so temu krivi posamezniki, ki se dvignejo v zrak, morda zato, da bi si poiskali hrane, ali zato, da bi si izbrali drug prostor, in s tem razburijo še vse ostale, ki jim nato sledijo. Izberejo si svojega voditelja in uničujoča vojska se poda na pot.

Kot so ugotovili piloti, ki jih spremljajo na njihovih pohodih, letijo kobilice s hitrostjo 16 km na uro in lahko prepotujejo dnevno 40 do 80 km.

Najmanjši televizor

Neki mladi tehnik iz Sidneya je izumil najmanjši televizor na svetu. Površina zaslonca je 4 × 2 centimetra. Navzlic občutnemu zmanjšanju je moč na njem videti popolnoma jasne slike. Strokovnjaki, ki so videli ta televizor, so o njem dali same laskave izjave.

Kakšno je njihovo orožje? Imajo dvojne velikih sestavljenih oči in še troje manjših, ki jim služijo kot nekakšni termostati. Na glavi imajo dvojne tipalk, s katerimi raziskujejo hrano, grizejo pa z usti, opremljenimi z močnimi čeljustmi in zobmi. Razen tega imajo še dva para kril. Daljši par uporabljajo za zaščito krajšega para in za plezanje. Prednji in srednji par nog uporabljajo za hojo, zadnji in največji par pa predvsem za skakanje.

Skoki zelene kobilice predstavljajo izredno čudo narave. Če bi imel človek tako močne in prožne mišice, ki jih imajo kobilice, bi z lahkoto skočil 21 metrov v višino in 30 metrov v daljavo. Človeške mišice razvijajo pač samo 200 gramov sile na gram telesne teže, medtem ko mišice kobilic spravijo skupaj 20.000 gramov na 1 gram teže. So torej stokrat močnejše kot človek. Toda kljub njihovi sijajni sposobnosti skakanja izgubijo v zraku vsi orientacijo in se po urah in urah letenja često vrnejo zopet na stari prostor.

Več kot pol stoletja so uporabljali ljudje za uničevanje kobilic arzen, ki so ga pomešali z otrobi posipali po poljih in drugih ogroženih površinah. Danes so ta strup nadomestili z mnogo učinkovitejšimi sredstvi proti mrčesu. Pri uničevanju kobilic pa pomagajo ljudem tudi druge živali: najrazličnejše vrste muh, hrošči, čebele in pajki, jedo jih na veliko tudi mnogi glodalci in vsi ptici razen vegetarijanskih golobov.

Le malokaj lahko povemo v korist kobilic. Poleg črvov predstavljajo najboljšo vabo za ribe, so redilno sredstvo za perutnino in tudi ljudje jih ponekod radi jedo. Na Filipinih je vlada izdala brošuro, kako je mogoče pripraviti kobilice na 33 načinov. V Mehiki jih pečene — sveda na poseben način — prodajajo na cestnih ogalah kot pri nas kostanj. V Severni Afriki in na Bližnjem vzhodu pa jih cenijo kot bogato beljakovinsko hrano. Pripravljene na razne načine jih najdemo tudi v ameriških in francoskih delikatesah.

Toda kljub tem dobrim lastnostim lahko prištevamo kobilice, če že ne pri nas, pa vsaj v Združenih državah Amerike in v vrsti ogroženih dežel Afrike in Azije, za enega največjih naravnih sovražnikov človeštva.

Od tu in tam

Vodne poti v Sovjetski zvezi

Reke, ki tečejo na ozemlju Sovjetske zveze, merijo v dolžino približno 2,5 milijona kilometrov. Tako veliko rečno omrežje je nedvomno velikega pomena za poljedelstvo in gozdarstvo. Mimo tega pa so v Sovjetski zvezi, predvsem v njenem južnem in azijskem delu, zgradili tudi gosto mrežo namakalnih kanalov. Na umetno namakanih površinah gojijo bombaž, riž, tabak, deteljo, grozdje, limone, lubenice in druge poljedelske kulture. Kako pomembne so reke za sovjetsko gozdno gospodarstvo, pa nam pove podatek, da 35 % vsega posekanega lesa transportirajo do industrijskih obratov po rekah ali jezerih.

Leta 1964 — najdaljši viseči most na svetu

Narrowbridge v New Yorku, ki ga menijo zgraditi do konca 1964. leta, bo najdaljši viseči most na svetu. Speljal ga menijo čez 1,5 km široko ustje reke Hudson in bo povezal predmestje Richmond z mestnim središčem. Nosilni stebri mostu bodo visoki 230 m, zajezeni 40 m globoko v granitno dno in preko njih bodo speljali jeklene vrvi s premerom 90 cm.

Narrowbridge bo imel dve nadstropji, vsako nadstropje pa bo imelo šest vozlišč. Razpon med glavnima nosilnima stebroma bo 1340 m, vsega skupaj pa bo most dolg 4348 m. Ker bo 82 m visoko nad morsko gladino, bodo pod mostom lahko plule tudi največje prekoceanske ladje.

Ceneni in varni atomski reaktorji

Raziskovalne reaktorje imajo danes resda vse pomembnejše znanstvene ustanove, ki se ukvarjajo z atomistiko, vendar pa marsikatera raziskovalna skupina atomskih znanstvenikov le nima svojega reaktorja, pa čeprav bi ga za uspešno delo nujno potrebovala. Atomski reaktor je namreč precej draga naprava in zato si ga povsod ne morejo privoščiti.

Izhod morda pomeni mojhen atomski reaktor, ki so ga nedavno tega izdelali na Angleškem. Reaktor je na uran, vendar pa goriva ni toliko, da bi se v njem sprožila verižna reakcija. Slednjo sprožijo tako, da v reaktor s pospeševalnikom za 150.000 V vbrizgavajo nevtrone, vendar pa se verižna reakcija takoj ustavi, ako prenehajo v reaktor vbrizgavati elementarne delce. Poročajo, da je takšen reaktor mnogo cenejši od običajnega, za raziskovalno delo pa je prav tako primeren.

Padalo z motorjem

Ameriški tehniki so izdelali zanimivo padalo, ki se spušta na tla približno tako kakor helikopter. Padalo samo je takšno, kakršno je navadno padalo, ima pa na vrhu dva mala horizontalna vijaka, ki poganjata majhen, v pokončno cev padala vgrajen motorček. Tako padalo se lahko spusti na poljubno mesto in se umika oviram, ki utegnejo biti za padalce usodne. Razumljivo je, da ima tako padalo velik pomen tudi za vojaške namene.

Korenine

Dobrica Čosić

Naslednjo noč moram prebresti Moravo, zakaj gori nič niti ne zašušti. Odšla je. Mir in tema. Zdaj sem reka, ki se je posušila. Suhih, košatih bregov, na dnu pa trohniro žabe na kremenjaku. Toda ti, bog, si brezsrčnež, da bi te bilo treba sto in eno leto zapreti v gurgusovsko ječo. Nisem ti pribil sina na križ, nisem ti rušil samostanov, nisem kalil izvirov živini. More biti samo to, da si mi nevoščljiv zaradi brade. Človek ni ne mravlja ne ptica. Človek hoče vsaj toliko, kolikor si dal žužkom: da se množi in trpi toliko, da nikoli ne more preminiti. Mala Srbija pa je travnik, ki ga reka poplavlja, kadar koli začevete. Ne množimo se več iz semenja. Iz nekih zemeljskih korenin živitarimo. Sile pa še niso tako globoko zorale zemlje in tudi nas niso povsem izruvale. Da bi živeli, se cepimo z žilami. Jaz niti tega nisem utegnil. Sojenice so mi določile, da ne bom zapustil ne imena ne vnukov, da bi žalovali za menoj.

Tebi, Adam, zapuščam ta nauk, zakaj ti si kolikor toliko tudi kri svoje pokojne matere. Da povem po pravici, niti ni zaradi nauka in tvoje vedenja. Živel sem toliko, kolikor je potrebno, da se spametujem: noben nauk ne velja za tiste, ki prihajajo za nami. Pripovedujem, da ne bi ravno docela umrl. Hočem kljubovati ljudem. Nima groba, pa še govori. Ne morem se naučiti slasti, ko poslušam, kako ljudje, tudi ko boš ti mojih let, slišijo, kaj govorim. Le kje ima ta grob? vprašujejo. Niti groba nima, pa ima tako lep glas. Na moje roke, ki sem jih posvetil z njenim mrtvim nedrjem in dojkami, moj glas je tak, da se tresejo gore. Moje življenje je bilo tako, da sem mogel ljudi kaznovati samo z molčanjem in z nočem. Moje življenje je bilo tako, da sem mogel ljudi kaznovati v rumenoglavih črviki. In tebe, Adam, si imenujem za naslednika. Vse zavoljo tvoje matere.

Bila je za vse. Imenitna kot redko katera v naši mali Srbiji. V mladem gozdu so vse bukve lepe, toda vmes je zmerom ena, na katero zletajo ptice. Ni bila ponižna in boga-boječa kakor tiste na samostanskih svetih podobah, niti ni bila podobna tistim, ki se močijo s cesarji. Bila je hajduk. Znala je zavpiti kakor četovodja in se prilizneno prenarediti kakor pobegle menih. Znala je krivo izmeriti, upala si je odtrgati dnino. Pripravljena je bila bogato pomagati, kadar si bil v stiski. Ne bom je veliko povzdigoval, čeprav sem bil do nje s tistim notranjim, Črno vodo pijem, odkar vem zase.

Po neki vstaji so Turki ujeli mojega očeta in ga nataknil na akacijev kol. Odsekali so mlado akacijo, ni bila debelejša od roke, samo skorjo so olupili in kol lepo priostriili. Cel akacijev gaj so morali posekati, zakaj takih, kakor je bil moj oče, je bilo veliko. Nesreča bi bila, ko bi v tvojem času ne bilo ljudi, ki bi jih nabadali na akacijeve kole. Mar ne sekajo zato gozdov okoli naših rek, in posušile se bodo. In tako so Turki ozaljšali belo kolje s hudimi in debeloglavi možmi. Zalili so kolje in pravo čudo je, da ni pognalo listja. Tudi časa je imelo dovolj, da bi se bilo prišlo. Teden dni so ga stražili turški razbojniki. Mislim, da se ni prišlo zato, ker so ga ponoči stresali psički. Samo moja mati jih je razganjala. Po ves dolgi dan je sedela pod staro murvo, komaj da je imela nekaj živih vej, in gledala moža, z obrazom obrnjenega k njej. On pa je iztegnil

jezik skozi okrvavljene zobe in se ji posmehuje. Taka ženska ti je bila, da se sama od sebe ni hotela niti premakniti. Ne jedla ni ne vode pila. Nihče je tudi ni videl, da bi bila spala. Zenam se je zasmilila, pa so ji vsak večer skrivaj pridale košček kruha in glinasto skledo vode. Ponoči je branila moža pred psički. Hudobne živalce so ji grizle roke, davila jih je z njimi, da je bila vsa omadeževana s krvjo. Psički so tudi jedli njen kruh in lokali njeno vodo. Ko so turški razbojniki pometali kolje z ljudmi nekam, da nihče ni vedel, kam, je dva dni blodila za grobom, in ko ga ni našla, se je vrnila in sedela pri jami, ki je ostala od očetovega kola. Brez besed in solz je boljčala v luknjo. Goto-vo je mislila, da bo prišel mož od tam. Pridem k njej, pokličem jo in prosim, naj mi zamesi kruha, nikogar nisva imela v hiši, pa me ne sliši. Mislim sem, da nalašč noče, pa sem metal grude vanjo in jo tolkel po glavi. Nič ni pomagalo. Vzel me je pop, da sem mu pazil na prašičke. Tudi pisati me je naučil. Res je dobro, da je to storil. Ko sem dorastel, da sem mogel zajahati konja, mi je povedal, da je moja mati od žalosti za očetom znorela in se nekje izgubila. Nihče mi ni rekel, kje je njen grob, jaz pa tudi izpraševal nisem.

Dokler sem bil mlajši, sem pogosto sanjal o njima, dvakrat pa isto, tega, vidiš, nisem pozabil niti zdaj pred odhodom. Oče v veliki kučmi ves čas molil jezik in je ves okrašen s krivimi noži. Ni oče, temveč akacija, razcvetela se je in samo nekaj lističev ima. Akacija ima kučmo, prebodena je s krivimi noži, in hodi. In dve okrvavljeni roki brez telesa in glave pobirata z nje bele grozde. Vedel sem, da je to moja mati. Vedel sem, da je akacija oče in roke, ki so jih grizli psički, moja mati, ker so se sanje ponovile dve noči po vrsti. Tedaj sem rudaril za zlato. Tisti čas ljudje niso spali od pripovedovanj, da je naša mala Srbija polna zlata. O vseh, ki so obogateli, se je šepetalo, da so našli lonce z zlatom, ko so orali in kopali. Po verovanjih in izročilih ni bilo moravske luže, večjega močvirja in broda na reki kjer bi se ne bili potopili Turki z bisagami, polnimi zlata. Pobožnjakinje in vedeževalke so napovedovale zlato po vseh hribih in planinah naše male Srbije. Stari ljudje so ponoči videvali, kako se sveti pod grmovjem in debelim drevjem. Nekateri so pripovedovali, da v pozni noči po ledinah vzletavajo zlate čebele iz zemlje. Grešne ženske, ki bi stopile na zlato žužke, naj bi ostale brez potomstva. Moškim naj bi se sušile roke in odpovedovale noge. Otroci naj bi kamenili in iz ust naj bi jim tekla vroča voda. Neka pobožnjakinja je prenočevala v moji vasi in ko je uzrla mesec, je padla na kolena in začela klicati na pomoč: »Bratje in sestre v veri! Ali vidite, mesec je zlat! Nebo je polno zlatnikov! Obirajte božje sadje in postavljajte cerkve!« Začeli so postavljati cerkvice. Vsi svetniki iz koledarja so dobili v znamenje kupčke kamenja. Kjer koli so našli kak kamen na polju ali v gozdu, so verovali, da je bil tu nekoč samostan, ki so ga porušili Turki, ko so posekali Lazarja na Kosovem.

Našo malo Srbijo je tedaj tresla zlata norost.

Ošinila je tudi mene, in jaz sem se ti, Adam, lotil iskanja zlata. Dvajset let sem rudaril po naših planinah in gozdovih. Mimogrede sem se utegnil udeleževati menjavanja knezov, ki niso bili ne boljši ne slabši od tistih pred njimi in po njih. Gospodarji začnejo vpiti, da ni dober, mi pa zmignemo z rameni: Pa dajmo, poskusimo še tega. Od Morave do Donave ni gore, da bi ne bil pobrskal po njej. Kjer koli slišim, da se ponoči vidijo zlati žužki, ali mi rečejo, kje so se Turki potopili, jo mahnem in kopljem. Na mojo vero, ni hudobno to naše kmečko ljudstvo. Kakor hitro slišijo, da sem prišel v vas, in jaz sem slovel po vseh okrožjih, privrejo in pripovedujejo, kje so zakladi. Tukaj bo,

Gorski kmet pred resnimi premišljevanji in odločitvami

Od 424.486 kmetijskih obratov v naši državi je bilo 121.894 obratov vpisanih v kataster gorskih kmetij, za katerega so priprave takorekoč zaključene. Doslej je oznako „gorska kmetija“ nosilo 167.100 obratov, kar pomeni, da je s katastrom to oznako izgubilo 45.206 kmetij. Po novem bo torej v državnem merilu le še 28 % kmetij deležnih zaščite in olajšav, ki jih gorskim kmetom zagotavljajo zakoni in odredbe o pospeševanju kmetijske proizvodnje in o obdavčenju kmetijstva.

Primerjava dosedanjega odstotka gorskih kmetij po zveznih deželah in novega, ki ga izkazuje kataster, kaže, da je Koroška pri njegovi sestavi razmeroma dobro odrezala. Od 33.462 kmetij je doslej 16.000 ali okroglo 48 % nosilo oznako „gorska kmetija“, po katastru pa je njihovo število padlo na 14.034, kar predstavlja okroglo 42 % koroških kmetij. Dočim znaša razlika na Koroškem okroglo 6 %, znaša v državnem merilu 11 %, na Zgornjem Avstrijskem 16 %, na Predaliskem pa celo 33 %. Ne glede na večje ali manjše razlike pa kataster jasno kaže, kako velika je naloga tako gorskih kmetov samih, kakor tudi države, zveznih dežel in družbe, da končno uredijo vprašanje gorskih kmetov in da zagotovijo obstoj ljudi in družin, ki obdelujejo gorske kmetije in ki tam gospodarijo.

Vprašanje gorskih kmetov nikakor ni novo vprašanje in tudi ne vprašanje, ki bi bilo omejeno le na našo državo. Obstojalo je že davno prej, preden sta val industrializacije in tehnizacije začela glodati na avtarktičnem načinu kmetovanja. Razvijajoče se kmetovanje za trg, potreba po nadomeščanju ročne sile, ki je pričela s kmetij odhajati v industrijo, s stroji in potreba po preusmeritvi kmetijske proizvodnje so pričeli ta problem večati in ga vedno bolj pomikati v ospredje političnega zanimanja. Kakor vprašanje vsakega kmeta posebej je problem gorskih kmetij postal državno, deželno in pokrajinsko vprašanje, danes pa je ta problem vprašanje mednarodnega značaja. Potreba po njegovi ureditvi postaja vedno resnejša in težavnejša.

Resnost te potrebe ne izhaja le iz konkurenčne borbe na domačem tržišču za kmetijske pridelke, temveč jo — tudi za naše gorske kmete — karakterizira tudi razvoj na mednarodnih tržiščih, zlasti na tržiščih s kmetijskimi pridelki v območju EFTA in EWG. V izvozu kmetijskih pridelkov je avstrijsko kmetijstvo ravno tako navezano na tržne pogoje v EWG kakor v EFTA. Zaenkrat je položaj še tak, da gre spriču geografske lege Avstrije še vedno 80 % agrarnega izvoza v območje EWG. V okviru EFTA pa se naše kmetijstvo srečuje s kmetijstvom držav, ki izkazujejo znatno višjo produktivnost, kakor jo more zabeležiti naše. Ne glede na to, kako bosta EFTA in EWG uredili medsebojne odnose, postaja nastanek enotnega evropskega tržišča s kmetijskimi pridelki vedno bolj otipljiva stvarnost. Na tem tržišču pa postajajo cene bolj viden regulator razvoja. Njihova višina bo ved-

no bolj vplivala na možnost prodaje in eksporta tržnih viškov kmetijstva. Kdor bo nastopal z nižjimi cenami, bo lažje prodal in eksportiral od onega, ki bo moral zaradi kritja proizvodnih stroškov držati cene visoko.

Ta razvoj že danes očitno in resno določa smer urejanja vprašanja gorskih kme-

Cene prašičev naraščajo!

Tekom meseca julija je pričela na trgu s klavnimi prašiči ponudba padati, cene pa naraščati. Tako je bilo začetkom julija v St. Marxu na tedenskem sejmu na razpolago še 6.400 domačih klavnih prašičev, konec julija in začetkom avgusta pa domača ponudba ni več dosegla 5.000 klavnih prašičev in so morali na vsak sejem uvoziti več kot 1.500 piščancev iz tujstva.

Temu primerno so narasle tudi cene v St. Marxu. Dočim so začetkom julija plačevali prvorazredne piščance po 13.20 do 13.80 šil., ostale pa po 11.— do 12.20, so bile koncem julija in začetkom avgusta za prvorazredne piščance dosežene cene med 13.50 in 14.50, za ostala razreda pa med 12.30 in 13.50.

Podoben je bil razvoj tudi na Koroškem. Začetkom julija so za najboljše piščance dosegli komaj 12.— do 12.50, začetkom avgusta pa so jih ob velikem povpraševanju plačevali že po 13.50 do 14.— šil.

tam bo, ponoči mi spanje prežene rumena tema, in kradoma se izgubim naprej. Tiste dni sem tudi sanjal o razcveteli akaciji, ki hodi, in o tistih dveh od psov zgrizenih rokah. Zato sem tudi pobijal lajavo umazano sodrgo, ki naskakuje tako mrtvega kakor živega človeka.

Tako sem ti bil prvi rudar naše male Srbije, zaklada pa nisem našel. Opustil sem noro početje in si poiskal drug poklic. Mladost je minila. Ostal sem revež. Zaradi osramočenosti se nikoli več nisem vrnil v vas. Moj račun je kazal tole: lomil sem se po vstajah — vojvoda nisem postal, rudaril sem za zakladom — bogat nisem. In tako sem, Adam, še naprej hodil po naši mlakuži med tremi rekami.

Kdor se ni obogatil v vstaji in špekulaciji, pa bi nekaj hotel, gre med uradnike. Naj, pravim, da poskusim še to. Za uradnika ti tako nikoli ni potrebna velika pamet. Ubogaš samo, kar ti reče predstojnik, in katerikrat kupiš njegovim otrokom vrečko sladkorčkov. Bil sem birič, vohun, pobiral sem davke, stal sem pred Garašaninovimi vrati, prirnil sem do kneževga konjušnika, naprej pa niti koraka. Tedaj so porekli: šol nimaš. Čeprav jih nimam, pismen sem in računati znam, pravim. Pamet ti nič ne velja, če nimaš črno na belem, pravijo. Pa že tedaj so napočila slaba leta za uradnike. Ljudstvo se je pritoževalo čeznje in nastopile so stranke. Ljudstvo navalilo v stranke. Kmetje so zaduhali polno skledo, zakaj od vseh blagajn je državna najgloblja. Če prideš na oblast, jemlji! Nekaj bo tudi za kmečkega človeka. Oblast se je začela menjavati hitreje kakor knezi. Za uradnike so prišla leta toče. Ne sem ne tja. Nekam pa mora. Zdaj si gori, potem si doli, danes si, jutri pa te nihče ne vpraša. Uradništvo naše male Srbije se je začelo držati novega gesla: Daj, kar daš!

Čeprav so šla leta mimo mene, sem jo mahnil v Milanove vojne, zakaj v vojski ješ kruh brez motike. Tedaj so mi obesili dve medalji. Za junaštvo, so rekli. Jaz pa zdaj mislim, ali je bilo res za junaštvo, in vse bolj si razlagam, da ne. Kadar ima nekdo veliko krvi, mu stavijo pijavke, da bi je bilo manj. Naši pritlikavi Srbi pijavke niso bile potrebne. Knez je rekel, da je treba, in mi v naskok nad turške vojske in Čerkeze in pozneje še nad Bolgare. Potem, ko so Timočani začeli vstajati, sem pohitel k njim, da pritiskem knezu pijavko na podbradek. Bilo je kratko, toda hudo. V tisti vstaji si nisem želel postati vojvoda.

Razgovoril sem se, pa se me loteva žalost. In mudi se mi, kmalu bo noč. Čas je, da prebrežem Moravo. Poslušaj me, naslednik! Kesam se, da ti to pripovedujem, zakaj zamislil boš, da sem hud lažnivec in črn razvratnež.

Brez zlega namena hočem tudi tebe postaviti na tvoje mesto. Dovolj sem grdil sam sebe. Pripovedoval sem ti, da se rebra lahko napačno pritrdijo in da se srce lahko obesi z leve strani na desno. S teboj je nekaj dosti hujšega. Vidim, začel si rdeti, češ da se čudiš, ničesar se ne spominjaš. Ej, veliko nas je na tej zemlji, ki nismo na svojem mestu, in z raznimi drugimi rečmi, ki niso prav.

Ti boš velik gospodar. Ob Moravi ne boš imel para. Tudi poslanec boš lahko, ker ti bo Ačim zapustil kmečko zaupanje. Vsi te bodo poslušali in se ti bodo pokorili. In ti boš z njimi vred mislil, da si najpametnejši. Sila boš in vse boš zmogel. Če propadeš, ostaneš golež, pravo nič, in po nekem naravnem kljubovanju se to primerja tudi velikim gospodarjem, potem, Adam, nikoli ne odpusti vse življenje mučeniku Nikoli, da se mrtev roga tvoji bridkosti. Toda kar zanašam se, da ne boš, in zato ti to tudi pripovedujem.

Kakor sem rekel, ti boš vse tisto prejšnje, vrh tega tudi oženjen z bogatim dekle-
tom, zakaj zlatniki se lovijo drug na drugega, kakor tisti rdeči žužki spomladi. Imel

tov. Urejanje tega vprašanja je zelo težavno. Poleg ostalih bremen, s katerimi stoji kmetijstvo v borbi na tržišču, nosijo gorske kmetije še breme odmaknjenosti od prometa, breme neugodnih podnebni pogojev za kmetijsko proizvodnjo in breme omejene sposobnosti za mehanizacijo dela v rastlinski proizvodnji. Vsa ta bremena pa skrivajo v sebi nevarnost, da bodo gorski kmetje na enotnem evropskem tržišču s kmetijskimi pridelki prej ali slej podlegli, če ne bodo z lastnimi silami ob pomoči države in družbe našli pot kmetovanja, kjer bodo s produkti svoje kmetije tudi v pogledu na ceno lahko konkurirali kmetijstvu ugodnejših pokrajin in dežel.

Ta nevarnost sicer še ne stoji neposredno pred vrati gorskih kmetij, toda bliža se in sicer nezadržljivo. Zaenkrat je ministru za kmetijstvo in gozdarstvo še uspelo pri državah članicah EWG najti razumevanje za sklenitev dolgoročnih pogodb za izvoz viškov avstrijske agrarne proizvodnje. Toda v par letih se bo tudi naše kmetijstvo v izvozu viškov svoje proizvodnje moralo sprijazniti z običnimi pogoji na evropskem tržišču, ki bodo zanj verjetno vse prej kot ugodni.

Do tistega časa pa je treba vprašanje gorskih kmetov urediti. Odločilna vloga pri tem urejanju čaka gorske kmete same. Nihče drugi, oni sami so le v stanju ustvariti pogoje bodisi za visokokvalitetno rejo

plemenske živine, bodisi za sodobno živalsko proizvodnjo (meso — mleko), bodisi za intenzivnejše povezovanje turizma s kmetovanjem, bodisi za moderno kmečko lesno gospodarstvo na združni osnovi. Ta nujnost je velika in zahteva resnega individualnega premišljanja tako v pogledu na možnost in rentabilnost ukrepov, ki stojijo na izbiri, kakor tudi na povečano koriščenje pocenjenih kreditov, ki so na razpolago. Kjer pa za nobeno od teh področij gospodarske dejavnosti gorskih kmetij ni mogoče ustvariti pogojev, tam ne bo preostalo drugega, kakor da bo kmečka družina čimprej zamenjala svoje bivališče in delovišče v gorah z onimi v ravnini.

Avstrijski agrarni uvoz in izvoz naraščata

Avstrijski agrarni izvoz za prehrano je lani dosegel vrednost 1,27 milijarde šilingov. S tem se je nasproti 1959 povečal za okroglo 9 %. Glavnega kupca v avstrijskem agrarnem izvozu je predstavljala EWG, ki je kupila 84,1 % agrarnega izvoza Avstrije. EFTA je bila na tem izvozu udeležena z okroglo 10 %.

Avstrijski agrarni uvoz za prehrano je lani dosegel vrednost 4,87 milijarde šilingov. Nasproti 1959 je narasel za 210 milijonov šilingov. Največ produktov za prehrano je Avstrija uvozila lani iz EWG (ca. 24 %) in Vzhodne Evrope (20 %), uvoz iz EFTA je dosegel le 4,3 %.

Akcija za pobijanje goveje tbc:

Nekaj opozoril o oddaji reagentov in nakupu zdrave živine

Akcija za pobijanje goveje jetike v južnem delu okraja Celovec je zaradi odgona živine na pašo začasno prekinjena. Doslej je bilo na 1301 kmetiji pregledanih 10.294 goved. Okužba leži s 6,4 % pod deželnim povprečjem. Preostala živina bo pregledana jeseni in je pričakovati, da bo akcija na Koroškem zaključena tekom prihodnjega leta.

V območju, kjer je bila živina na tbc že pregledana, so ugotovili, da se kmetje ne držijo v dovoljni meri roka, ki je predpisan za oddajo okuženih živali. Ta rok je zapisan na zgornji desni strani živinskega spremnega lista (Viehbe-gleitschein), ki ga je za okuženo žival izstavil pregled vršči živinozdravnik. Kdor v določenem roku okužene živali ne proda mesarju ali prekupevalcu za zakolj na Dunaju (oddelek za živino Zveze koroških raiffeisenovk) in kdor potrda o oddaji živali ne pošlje kmetijski zbornici, zgubi pravico do določene subvencije.

S tem v zvezi je treba posebej opozoriti, da je sedaj najugodnejši čas za oddajo reagentov za zakolj na Dunaju. Jeseni bo vnovčenje reagentov na Dunaju težje. Sploh ima oddaja reagentov za zakolj na Dunaju prednosti pred zakoljem po krajevnih mesarjih.

Dokup živali za izpopolnitev goveje črede, ki je bila pregledana na tbc, je dovoljen le v blevih, katerih lastniki z rdečo izkaznico lahko izkažejo, da njihova čreda ni bolna na tbc in ki imajo v rokah potrdilo, da živali nimajo bangove bolezni. Tega določila se morajo zlasti držati kmetje, ki imajo že potrdilo, da je njihova čreda prosta tbc. Kdor tega določila ne upošteva, se prav tako izpostavi nevarnosti, da zgubi pravico do subvencij, ki so na razpolago v okviru akcije za pobijanje goveje tbc.

boš možko in žensko potomstvo. Ti se imenuješ Adam Katić, tvoji otroci pa bodo Katići, vnuki in vnukinje daleč naokoli slovečega radikalskega voditelja Ačima in njegovega sina, trgovca Djordja. Tako jih bodo zapisali v cerkvene knjige, tako jih bodo zapisovali tudi vse oblasti te države. Ej, to je pomota! Majhna pomanjkljivost, priimek. Toda to je vse, Adam.

Jaz, človek za vse mogoče, Nikola, ki sem se za življenje najmanj ukvarjal z iskanjem pravice med Moravami, hočem, pravim ti, samo popraviti napako v tvojem priimku. Zavoljo resnice in da bo vsakdo na svojem mestu. In zato, ker tvoje očeta niso natakili na kol, in tudi tvoja mati ni... o njej nočem reči nič hudega. In ker je v tvojem neznanem bogastvu zaboden tudi moj nož. Takoj ti povem. Tvoj priimek, naslednik Adam, je Dačić. Da, na moje roke, ravno Dačić! Vse vem. Dačići bodo tvoji dninarji in hlapci. Razloček med vami pa je samo v priimku. Ne zmerjaj me. Resnico govorim. Nikoli tako kakor zdaj pred odhodom iz kleti, nad katero je voja rajnka mati preživljala mučne noči. Tola bo umrl v tvojih okoliših pri nekem koritu, od koder je svinjam, ki se redijo, odganjal vrane in vrabce. Kakor vidiš, je ta Tola tvoj oče, njegovi sinovi pa po očetu tvoji rodni bratje. Zmerjaj in sovraži me, kolikor ti je na srcu, toda tako je, Adam. In sam misli, kar mora človek misliti o tem.

Oditi moram. Toda nečesa nikakor ne morem razbrati: nekdo vse življenje išče zaklad, kakor na primer jaz, pa ga ne najde; nekdo pa, kakor na primer ti, Adam, veter ga prinese v zlate rogovile, semence zarine koreninice vanje in se hrani z zlatom. Le zakaj je to?

Ti, naslednik Adam, pa vеди, da je Tola tvoj oče. Nerodno je, da bi človek preživel življenje, tisto notranje pa bi mu bilo napačno pritrjeno. Lahko da je to najhujše zlo. Mislim, da je.

Djordje se nima za kaj jeziti name. Zmerom je imel tisto, česar jaz nikoli nisem imel. Kakor hitro se je vrnil s pokopališča, kjer je za zmerom zapustil Simko, je postal tisto, kar je: da živi in raste od kmečkih nadlog in nesreč. Do poldneva prodaja deske za krste, od poldneva pa preganja dolžnike, pripisuje obresti h glavnici, kupuje nepobrano koruzo in suhe svinje, ki se podnevi in ponoči klatijo po polju. Moritev mu bo nadomestila, kar je izgubil v zaporu. Ta jesen bo največ rodila njemu. In vse tebi v prid, Adam.

Kakor slutim, Ačim ne bo več dolgo, in naj ga ne skrbi, najine skrivnosti ne bom izdal. Tistega, kar je ostalo med menoj in njim, ne bo izvedel nihče. Zelo strašno in krvavo je bilo.

Odšel bom iz kleti, stopil bom v sadovnjak, da malo postojim, kakor da izbiram smer. Vse poti so moje in vse so enake. In po vsaki lahko odidem. Samo jaz. Padala bodo prezrela jabolka. Nabral jih bom nekaj za večerjo. Šel bom po jarku, čeprav je tema, da me ne spoznajo kmetje na izpraznjenih ulicah, po katerih zadnje dni največ hodijo mrtvi. Na koncu Prerovega ne bom postal: tam Mijat požvižgavajoč vleče vodo in blato. Hišo si dela, miš. In oženil se bo zdaj s kako vdovo. Veliko jih je ostalo po tej trgatvi. Dolgo bom stal na bregu. Pred veliko leti sem prišel tu čez po mlademu ledu. Vrbe z eno samo vejo ni več. Z njivo jo je pojedla Morava. Moraš, si porečem: Moraš poslednjič, pa bom zabredel v živo, zvenече meso reke.

Jaz, ki sem dolbel ta letopis, sem Nikola, prvi rudar naše male Srbije, starih z gore stresajočim glasom in prebivalec brez groba. Svoj priimek poznam samo jaz. Rojen sem 9. januarja leta 1811. Ne bom povedal, kje.

(Konec)

Alphonse Daudet:

Zadnji pouk

Tisto jutro sem bil nenavadno pozen na poti v šolo. Bal sem se, da me bo učitelj kregal, tembolj, ker je bil za tega dne napovedal spraševanje deležnikov in jaz jih nisem niti povohal. Za hip se mi je prikradla misel, da bi šolo pustil in šel na potep. Dan je bil lep in toplo je že bilo. Iz gozda je prihajalo žvrgolenje kosov, na Rippertovem travniku za žago so odsekano odmevali ukazi pruskih oficirjev, ki so vežbali svoje oddelke. Vse to me je veliko bolj privlačevalo kakor deležniška pravila, toda — premagal sem skušnjavo in šel naprej.

Na trgu, pred občinsko hišo, so se ljudje zbirali ob oglasni deski. Že dve leti so iz tega mesta prihajale vse slabe vesti: poročila o izgubljenih bitkah, o rekvizicijah, ukazi kommandanture...

Pomislil sem: »Kaj je že spet?«

Kovač Wachter, ki je s svojim vajencem stal pred razglasom, je za mano zaklical: »Nikar tako ne hiti, mali! Danes ne boš zamudil šole!«

Mislil sem, da se šali. Ves zasopel sem prišel na malo dvorišče pred šolsko stavbo. V začetku pouka je v učilnici bil vedno velik direndaj, ki je odmeval celo na cesto: klopi so se odpirale in zapirale, glasno smo ponavljali naloge ter si mašili ušesa, da bi si jih bolje zapomnili. Učitelj je vihtel svoje železno ravnilo in mahal z njim, kakor s sabljo, tolkel po mizi in klopih ter kričal:

»Mir, prosim!«

Računal sem na to zmešnjavo, da bi neopaženo smuknil v svojo klop. A — kakor nalašč! Prav tega dne je bilo vse mirno in tiho, kakor na nedeljsko jutro. Skozi odprto okno sem videl sošolce, ki so že vsi sedeli na svojih mestih ter učitelja, ki je zamišljeno hodil gor in dol po razredu, s strašnim ravnilom v rokah. Treba je bilo odpreti vrata in vstopiti v tej grobni tišini! Lahko si predstavljate, kako mi je bilo pri srcu.

No — strah je bil odveč. G. Hamel me je pogledal brez vsake jeze in z nenavadno mehkim glasom dejal:

»Pojdi hitro na svoje mesto, Franc! Skoraj bi začeli brez tebe!«

Sedel sem v svojo klop. Šele tedaj, ko sem si nekoliko opomogel od strahu, sem opazil, da je učitelj imel na sebi svojo lepo praznično obleko: dolgo zeleno suknjo, srjajo z nabori in črno, svilen čepico z vezeninami. To opravo je nosil samo takrat, kadar je v šolo prihajal nadzornik in kadar so se delile nagrade najboljšim učencem. Sicer pa je v učilnici velo neko posebno, skoraj svečano vzdušje. Najbolj me je presenetilo dejstvo, da so v zadnjih klopih, ki so bile po navadi prazne, tiho in zbrano sedeli vaški veljaki: stari Hauser s svojim trirogelnikom, župan, pismonoša in drugi. Vsi so bili videti nekam otožni in resni. Hauser je prinesel s seboj star, oguljen abecednik, katerega je držal odprtega na kolenih. Začuden sem gledal vse te ljudi in nisem mogel razumeti, kaj delajo tam.

Tedaj je učitelj stopil na svoje mesto in z istim tihim in mehkim glasom, s katerim me je bil sprejel, dejal:

»Otroci moji, to je moj zadnji dan šole. Iz Berlina je prišel ukaz, da se mora poučevati samo v nemškem jeziku na šolah v Alzaciji in Loreni... Novi učitelj pride jutri. Danes je vaš zadnji dan pouka v francoščini. Zato vas prosim, da pozorno sledite!«

Teh nekaj besedi me je čisto zmedlo. Ah, podležil! To je torej bilo nabito na oglasni deski!

Moj zadnji pouk v francoščini! In jaz sem znal komaj pisati! Nikoli več se ne bom naučil svojega rodnega jezika, ostal bom torej pri tem! Kako mi je bilo žal zamujenih ur, izostajanja iz šole, ko smo se podili za gnezdi in se drsali po zaledeneli Saar! Moje knjige, ki so se mi do malo prej zdele dolgočasne in puste, ki sem jih tako nerad nosil — slovnica in sveto pismo — so mi naenkrat postale drage kakor prijatelji in hudo mi je bilo ob misli, da se bom moral od njih ločiti. In g. Hamel od-

haja za vedno, ne bom ga več videl. Na mah sem pozabil na batine z ravnilom in kazni.

Ubogi človek! Oblekel je svojo praznično obleko, da bi ta dan pouka bil čimbolj svečan. Sedaj mi je bilo jasno, zakaj sedijo ti možakarji na koncu dvorane. Hoteli so s tem povedati, da obžalujejo, da so tako malo prihajali sem, želeli so izkazati hvaležnost staremu učitelju za njegov štiridesetletni trud, poslavljali so se od domovine, ki nas je zapuščala...

Iz teh razmišljanj me je vzdramil učiteljev glas, ki je poklical moje ime. Na vrsti sem bil, da odgovorim. Kaj bi dal, če bi bil lahko povedal tista žmentana deležniška pravila glasno in jasno, brez zatikanja! Ob prvih besedah sem začel jecljati, zataknilo se mi je in ostal sem v klopi stoje, s srcem v grlu in s sklonjeno glavo. Učitelj Hamel mi je rekel:

»Ne bom te kregal, mali Franc, saj si že tako dovolj kaznovan... Vedno pravimo — saj je čas, saj je jutri še en dan. In vidiš, kaj se lahko zgodi?... Ah! Ko bi le naši Alzacani malo bolj mislili na svojo izobrazbo! Sedaj nam tujec lahko upravičeno zabrusi v obraz: Kako! Hočete biti Francozi, pa ne znate ne brati, ne pisati svojega jezika!... Pri tem, dragi Franc,

Marija Švajncer:

SAN MARINO

»Hotel bi plavati na otok, a mama ne pu-
sti,« pravi Branko očetu.

»Ni tako blizu, kot je videti. Tri sto me-
trov je do tja,« pravi oče.

»Lahko bi plaval oba.«

»Predaleč je,« meni oče. »In morje je ne-
mirno. Ne vidiš, kako valovi udarjajo ob
skale?«

»Vidim. A jaz bi vendar rad na San Mari-
no. Razvaline bi si ogledal od blizu.«

»Pojdimo s čolnom,« predlaga Maja.

»S čolnom to ni nič. Hotel bi plavati.«

»Saj si se šele naučil,« pripomni mama.

»Sredi poti bi obnemogel. In kaj potem? Pre-
den bi ti kdo lahko pomagal, bi bil pod
vodo.«

»Priplaval bi na cilj.«

»Ne bi priplaval,« pravi Maja.

»Prihodnje leto bova plavala,« zaključí
oče pogovor.

»Prihodnje leto,« vzdihne sin, kakor da
tega prihodnjega leta ne bo nikoli, kot da
nikdar ne bo mogel na San Marino, ki leži
v morju kakor hleb kruha s smetano na vrhu.
Razvaline so smetana in zapuščena kapelica
na otoku, na kateri raste drevo, majhno dre-
vesce, ki je od daleč še bolj sveže zeleno,
kot je v resnici. Trava na otoku je požgana,
kamenje je sivorjavo in črno.

»Nekoč je bila na otoku ječa.« Stari So-
kolovič pripoveduje zgodbo o princesi, ki jo
je njen ljubi rešil iz ječe na otoku in odplul
z njo po sinjem morju daleč po svetu. V sta-
rem mestu ob morju je največ Sokolovičev.
Uskoški rod, ki je nekoč pribežal k morju
pred Turki in je nato pognal korenine v
plitko obalno zemljo in v skale. Kar pomni
zgodovina, so možiki iz teh krajev odhajali
po svetu, po morju in po kopnem. Pozneje
so se vračali, a mnogi se niso vrnili. Izgubila
se je sled za njimi.

»Na San Marinu je bila zaprta tudi žena
ogrskega kralja. Mož jo je obdolžil nezve-
stobe in jo je za kazen ukazal odpeljati na
ta samotni otok. Zaprl jo je v ječo in poza-
bil nanjo. Kraljica je na otoku umrla. Nihče
ne ve, kje je njen grob. Pozneje je kralj spo-
znal, da je bila kraljica nedolžna. Prišel je
ponjo na otok. A to je bilo tedaj, ko je bila
že pokopana.«

»Morda pa kralj ni bil zvest svoji kraljici,«
pripomni mama.

»Čudne navade so imeli nekoč gospodje,«
pravi stari.

»Ne verjamem, da je bila tu zaprta kra-
ljica,« dvomi Branko. »Otok je preblizu oba-
le. Ljudje bi jo lahko rešili. Nastavila bi dla-
ni na usta in jih poklicala.«

»Sodobni otroci ne verjamejo pravljicam,«
meni oče.

Maja, ki je poslušala zgodbo z odprtimi

nisi ti še največji krivec. Mi vsi nosimo de-
lež krivde v tem. Vaši starši niso preveč
skrbeli za vašo vzgojo, raje so vas pošil-
jali na delo po poljih ali v predilnice, da
bi dobili kak vinar več. In jaz, kaj si ni-
mam nič očitati? Kolikokrat ste zalivali moj
vrt, namesto, da bi se učilil in kadar se
mi je zahotelo loviti postrvi, sem mar po-
mišljaj, če naj vam dam prosto?«...

Nato je govoril o francoskem jeziku, ki
je najlepši na svetu, najbolj jasen in zvo-
čen, da ga moramo očuvati, da ga ne sme-
mo nikoli pozabiti, kajti, dokler zasluženi
narod očuva svoj jezik nedotaknjen, je ka-
kor če bi v rokah imel ključ svoje ječe:
Z njimi se bo rešil suženjstva...

Za tem je iz slovnice prebral lekcijo. Kar
presenečen sem bil, kako vse razumem. Vse
se mi je zdelo lahko, zelo lahko. Še nikoli
nisem tako pazljivo sledil razlagi in učitelj
ni še nikoli tako potrpežljivo predaval. Bi-
lo je, kakor bi nam pred slovesom hotel
posredovati vse svoje znanje, kakor bi že-
lel popraviti zamujeno...

Prešli smo k nareku. Za ta dan je bil
g. Hamel pripravil čisto nove stavke, v ka-
terih so se ponavljale besede: FRANCIJA,
ALZACIJA, FRANCIJA ALZACIJA... Iz vsa-
ke besede je dihal ljubezen do domovine.
In kakšna tišina je tega dne vladala v raz-
redu, kako se je vsak zalagal! Slišati je bi-
lo le praskanje peres po papirju. Skozi
odprta okna so prihajali hroči in brneli
nad našimi glavami, toda nihče ni bil po-
zoren nanje, tudi najmlajši ne, ki so skrb-
no in z velikim prizadevanjem vlekli svoje
črte, tako vestno in slovesno, kakor da bi
tudi to bila francoščina.

Na strehi so polglasno grlili golobje...

Bodo tudi njih prisilili, da grlijo po nemški?

Od časa do časa sem dvignil pogled k
učitelju, ki je sedel za svojo mizo in se z
očmi tiho poslavljaj od domačih prostorov,
kakor bi si hotel vtisniti v spomin vse pred-
mete in naše obraze. Že štirideset let je pri-
hajal sem, vsak dan; že štirideset let je bil
poglavar te velike družine. Zob časa je že
načel klopi in mize, hmelj, katerega je bil
sam nasadil, je segal že do strehe!

Nad učilnico so odmevali koraki sestre,
ki mu je gospodinjila. Hodila je gor in dol
po stanovanju in pripravljala kovčke. Od-
potovati je namreč moral že naslednjega
dne, za vedno zapustiti svoj dom! In ven-
dar je zbral toliko moči, da je vztrajal v
šoli do konca.

Sledila je ura zgodovine. Potem so malč-
ki v zboru ponovili svoj BA BE BI BO BU.
Stari Hauser si je nataknil očala in iz od-
prtega abecednika ponavljaj z njimi. Vi-
dela je bilo, da se težko premaguje, glas
se mu je tresel in čudno odmeval v zboru,
da so nas dušile solze in smeh. Ne! Nikoli
ne bom pozabil tega zadnjega pouka!

Naenkrat je cerkvena ura odbila dva-
najst, nato je mežnar odzvonil svoj AVE.
Pod okni šole so se oglasile pruske tro-
bente... G. Hamel je vstal: bil je bled in
velik, kakor še nikoli.

»Prijatelji!« je začel, »prijatelji moji, jaz...
jaz...« Beseda mu je zamrla v grlu. Obr-
nil se je, vzel v roke kredo in napisal čez
vso tablo:

NAJ ŽIVI FRANCIJA!

Nato se je naslonil na zid in brez besede
zamahnil z roko:

»Končano je! Pojdite!...«

(Prevedla Jasna Kosmina)

je rekel. Hiti naproti. Hoče slišati samo
njiju, a klic ji odmeva v srcu.

»V življenju je ena sama obala,« modruje
stari Sokolovič. »Vse ladje pristanejo ob njej.«
Počasi odkriva po stezici med drevjem. Ju-
tri bo morda poiskal nove znanice, take z
otroki, ki so prišli na morje, da bi se naučili
vode in sonca. Pripovedoval jim bo o zaprti
kraljici in o princesi, ki jo je rešil njen ljubi.
Deklice bodo verjele, fantje se bodo prepirali
z njim, da je otok preblizu obale in torej ni
primeren za ječo. Starši bodo medtem mislili
na nekaj čisto drugega. Na lastne skrbi in
na svoje življenje. Morje sili človeka k raz-
mišljanju. Njegova brezkončnost na obzorju
in njegove obale.

»Oh, kje so že časi, ko so Sokoloviči po-
gnali korenine v to kamnito zemljo,« šepeče
stari, ko prikriva do svoje majhne hišice in
išče mesto, kamor bi sedel.

Družina odhaja počasi, ne mudi se ji ni-
kamor. Še pet dni bodo ostali na morju, zdaj
so počitnice, pozneje bo treba zopet prijeti
za delo. Mož in žena se držita za roke, otro-
ka se pripravata zaradi otoka. Branko trdi,
da je bila na njem gostilna za izletnike. Ma-
ja verjame v ječo.

San Marino se izgublja v temi.

Večer dehti po rožmarinu.

Domislice

Zakon je ustanova, kjer morata oba
partnerja nositi vse nevšečnosti.

*

Najboljše vzgojno sredstvo je —
imeti dva otoka.

*

Nikdar žena nima toliko dela v
hiši, kot kadar mož leži na zofi.

*

Tri možnosti so, če hočeš raznesti
kakšno novico: telefon, brzjav in
prijateljica.

*

Povsod moraš izkazovati viteštvo
— pa najsi gre za pešca, avtomobil
ali motorista ali kolesarja.

*

Kakor spoznamo po zvoku poso-
de, če je cela ali počena, tako spo-
znamo ljudi po govorjenju, ali so pa-
metni ali omejeni.

*

Z ženo je prišla ljubezen in iz lju-
bezni se je rodila žena.

*

Sta dva načina moške ljubezni:
možje občudujejo dekleta, ki nosijo
puloverje in druga, ki jih sama sple-
tejo.

RADIO CELOVEC

I. PROGRAM

Poročila: 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 17.00, 20.00, 22.00.

Dnevne oddaje: 5.55 Kmečka oddaja — 6.10 Jutranja gimnazika — 7.55 Gospodarske vesti — 9.00 Pozdrav nate — 10.10 Za gospodinjstvo — 11.00 Zabavna glasba — 13.10 Opoldanski koncert — 18.55 Sport — 19.30 Odmev časa — 20.10 Deželna poročila — 22.10 Pogled v svet.

Sobota, 12. 8.: 8.00 Naš hišni vrt — 8.10 Orkestrski koncert — 13.05 Srečanje s časom mladosti — 14.15 Pozdrav nate — 15.45 Zbor celovških madrigalstov — 16.00 Iz vseh dolin zveni — 16.30 Za delovno ženo — 19.00 Dober večer, dragi poslušalci — 20.15 „Beg iz seraja“.

Nedelja, 13. 8.: 8.05 Kmečka oddaja — 9.00 Glasbeni zajtrk — 11.00 Koncert na prostem — 12.45 Gledališko gledalo — 13.00 Operni koncert — 13.45 Iz domovine — 14.30 Pozdrav nate — 17.05 Plesna glasba — 19.00 Sport — 20.10 Vesele melodije — 20.30 Laponski dnevnik — 21.30 Plesna glasba.

Ponedeljek, 14. 8.: 8.15 Orkestrski koncert — 15.00 Posebej za Vas — 15.45 Knjižni katekizem — 18.25 Za Vas? Za vse! — 18.35 Mladina in gledališče — 19.00 Dober večer, dragi poslušalci — 20.15 In kaj mislite vi? — 20.30 Rumeni ponedeljek — 21.00 Koroška domovinska kronika — 21.15 Iz knjige gostov — 22.15 Popevke.

Torek, 15. 8.: 8.05 Zveneč jutranji pozdrav — 9.00 Glasbeni jutranji sprehod — 11.00 Koncert na prostem — 13.00 Operni koncert — 13.45 Iz domovine — 14.30 Pozdrav nate — 17.05 Plesna glasba — 19.00 Sport — 19.30 Vesele razpoloženje — 20.10 „Zivljenje je lepo“, operela.

Sreda, 16. 8.: 8.00 Zveneč jutranji pozdrav — 8.15 Orkestrski koncert — 15.00 Glasba za mladino — 17.10 Popoldanski koncert — 18.00 Sem lavec vesel... — 18.15 Pomači je vsakdo potreben — 19.00 Dober večer, dragi poslušalci — 19.25 „Falunski rudnik“, opera.

Četrtek, 17. 8.: 8.00 Zveneč jutranji pozdrav — 8.10 Jutranja glasba — 14.45 Ura pesmi — 15.45 Aktualna reportaža — 17.10 Zaljubljena gosli — 18.00 Koroške kulturne vesti — 18.05 Kmečka oddaja — 18.20 Oddaja Delavske zbornice — 18.35 Mladinska oddaja — 19.00 Dunajski jesenski velasajem — 19.10 Dober večer, dragi poslušalci — 20.10 Koroški hišni koledar — 21.00 Zveneč alpska dežela — 22.15 Plesna glasba.

Petek, 18. 8.: 8.00 Zveneč jutranji pozdrav — 8.15 Orkestrski koncert — 13.05 Ljudske viže na tekočem traku — 15.00 Komorna glasba — 18.00 Koroška narečja — 19.00 Dober večer, dragi poslušalci — 21.00 Glasbene šarade.

II. PROGRAM:

Poročila: 6.00, 7.00, 8.00, 13.00, 17.00, 19.00, 22.00, 23.00.

Dnevne oddaje: 6.10 Z glasbo v dan — 7.10 Beleške iz dnevnika — 9.05 Šolska oddaja — 11.45 Kmečka oddaja — 12.03 Za avtomobiliste — 15.00 Šolska oddaja — 17.10 Kulturne vesti — 19.30 Zabavna oddaja — 21.55 Sport — 22.10 Pogled v svet — 23.10 Večerna izdaja — 23.20 Glasba za nočnega delavca.

Sobota, 12. 8.: 8.20 Glasba na tekočem traku — 9.20 Ti in žival — 11.00 Ljudske viže — 13.35 Slavni umetniki — 14.15 Godba na pihala — 14.40 Tehnični razgled — 17.10 Slavnostne igre v Avstriji — 17.40 Ljudstvo in domovina — 19.35 Dobro zabavo — 22.00 Plesna glasba.

Nedelja, 13. 8.: 7.30 Jutranji koncert — 8.05 Dober dan, Berlin — 10.20 Veselo petje, veselo igranje — 11.00 Salzburške slavnostne igre — 13.10 Za avtomobiliste — 14.15 O življenju in delu pesnice Preradovič — 18.00 Glasbeni mozaik — 19.10 Teden dni svetovnega dogajanja — 19.30 Pesmi Johanna Brahmsa — 19.45 Ob lepi modri Donavi — 20.30 Salzburške slavnostne igre.

Ponedeljek, 14. 8.: 6.05 Premislite, prosimo, sami — 8.10 Glasba na tekočem traku — 13.30 Za prijatelja opere — 14.35 Mednarodna radijska univerza — 16.00 Otroška ura — 17.15 Znanje za vse — 17.40 Ženska oddaja — 19.30 Slavnostne igre v Bregenzu — 22.25 Športni komentar tedna.

Četrtek, 17. 8.: 6.05 Preden odideta — 8.10 Prosimo, prav prijazno — 11.00 Za ljubitelja resne glasbe — 13.30 Komorna glasba — 16.00 Žarki iz veselja — 17.40 Ženska oddaja — 20.00 Salzburške slavnostne igre.

Petek, 18. 8.: 6.05 Mladi glas — 8.10 Glasba na tekočem traku — 13.30 Za prijatelja opere — 14.35 Mednarodna radijska univerza — 16.00 Otroška ura — 17.15 Znanje za vse — 18.00 Glasba razveseljuje — 19.30 „Kmet kot milijonar“, čarobna pravljica.

Slovenske oddaje Radia Celovec

Nedelja, 13. 8.: 7.30 S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.

Ponedeljek, 14. 8.: 14.15 Poročila, objave. Pregled spreda — Mladina poje in igra — 18.00 O Marija, ti cvetlica...

Torek, 15. 8.: 7.30 Večerni ave...

Sreda, 16. 8.: 14.15 Poročila, objave. — Kar želito, zaigramo.

Četrtek, 17. 8.: 14.15 Poročila, objave. — Zborovske skladbe.

Petek, 18. 8.: 14.15 Poročila, objave. — Cvetje iz domačih gajev...

Sobota, 19. 8.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca.

RADIO LJUBLJANA

Poročila: 5.05, 8.00, 10.00, 13.00, 15.00, 22.00, 23.00, 24.00.

Dnevne oddaje: 5.00 Dobro jutro — 5.10 Nekaj domačih — 12.15 Kmetijski nasveti ali Radijska kmečka univerza — 17.00 Lokalni dnevnik — 19.30 Radijski dnevnik.

Sobota, 12. 8.: 8.30 Pionirski tednik — 8.50 Orgle in orglice — 9.00 Glasba včeraj in danes — 10.15 S prajemnikom na dopust — 12.00 Koroški akademski oktet — 12.25 Godba na pihala — 12.45 Havajski zvoki — 13.30 Razpoložljiva glasba — 14.00 Od polke do kalipsa — 14.35 Vožila — 15.40 Koncertne uverture — 16.00 Humoreska tedna — 16.20 Dunajski valčki — 16.40 Mladinski mešani zbor — 18.00 Iz opere „Faust“ — 18.20 Pozdrav z gora — 18.45 Okno v svet — 20.00 Narodne in domače viže — 20.20 Radijska komedija — 21.00 Melodije za prijeten konec tedna — 23.05 Plesna glasba.

Nedelja, 13. 8.: 6.00 Jutranji pozdrav — 6.40 Vedri zvoki — 7.35 Godalni orkestri in pevci zabavne glasbe — 8.00 Mladinska radijska igra — 8.37 Skladbe za otroke — 9.48 Pesmi Matije Bravničarja — 10.00 Še pom-

nile, tovariši — 10.30 Narodne in domače viže — 11.40 Pulj zunaj arene (reportaža) — 12.00 Vožila — 13.30 Za našo vas — 13.50 Veliki zabavni orkestri — 14.15 Vožila — 15.30 Melodije, ki jih radi poslušate — 17.00 Sportno popoldne — 20.00 Zabavni zvoki za vse — 21.00 Sportna poročila — 21.10 Zivljenje velikih romantikov — 22.15 Plesna glasba.

Ponedeljek, 14. 8.: 8.05 Komorni zbor DPD Svobode „Tone Cufar“ iz Jesenic — 8.30 Počitniško popolovanje — 9.00 Od arije do arije — 10.15 Zvočna mavrica — 11.00 Poljska in sovjetska zabavna glasba — 11.30 Skladbe Lucijana M. Škerjanca — 12.00 Poje ljubljanski oktet — 13.30 Slovenske narodne in domače melodije — 13.50 Orkester Slovenske filharmonije — 14.35 Pesmi in plesi jugoslovanskih narodov — 15.40 Iz filmov in glasbenih revij — 16.00 Zdravstvo v Ameriki — 16.56 Španski ples — 17.15 Šoferjem na pal — 18.00 Iz Verdijeve „Aide“ — 18.40 Kulturni globus — 20.00 Panorama zabavnih melodij — 20.35 Zbor in orkester italijanske radiotelevizije — 22.15 Za ljubitelja popevk.

Torek, 15. 8.: 8.05 Operni spored — 8.30 Oddaja za otroke — 9.00 Za prijetno razpoloženje — 10.15 Orkester Češke filharmonije — 11.00 Pevec Marko Navosel — 11.15 Branje za vroče dni — 12.00 Kvintet bratov Avsenikov — 13.30 Iz Poličeve opere „Deseti brat“ — 14.35 Vožila — 15.40 Chopinove etude — 16.00 Počitniška zgodba — 17.15 Z jugoslovanskih filharmoničnih odrov — 18.00 Človek in zdravje — 18.10 Od plesišča do plesišča — 18.45 Ljudski parlament — 20.00 Ob 130-letnici rojstva slovenskega skladatelja Gustava Ivavca — 20.30 Radijska igra.

Sreda, 16. 8.: 8.30 Počitniško popolovanje — 9.00 Pisan glasbeni spored — 11.40 Iz „Lefnih časov“ Petra I. Čajkovskega — 12.00 Igrajo in pojo Logarski fantje — 13.30 Trio Avgusta Slanka in ženski vokalni kvartet — 13.55 Razpoložljiva glasba — 14.40 Mariborski komorni zbor — 16.00 Radijska univerza — 16.15 Koncert po željah — 18.00 Ljubljanski jazz-ansambel — 18.15 S popevkami okrog sveta — 18.45 Sport in športniki — 20.00 Popevke in zabavne melodije — 22.15 Zaplešite z nami.

Četrtek, 17. 8.: 8.30 Oddaja za cicibane — 10.15 Operna glasba — 11.15 Branje za vroče dni — 11.35 Od polke do rumbke — 12.00 Kvintet „Dobri znanci“ — 12.40 Domači napevi izpod zelenega Pohorja — 14.05 Radi jih poslušate — 14.35 Vožila — 16.00 Hollywoodski simfonični orkester — 16.20 Iz oper „Knez Igor“ in „Pikova dama“ — 17.15 Orgle in orglice — 17.30 Turistična oddaja — 18.00 Jazz na koncertnem odru — 18.45 Polni kulturni zapiski — 20.00 Četrtekov večer domačih pesmi in napevov — 20.50 Literarni večer — 21.30 Orkester Slovenske filharmonije — 22.15 Plesna glasba.

Petek, 18. 8.: 8.05 Glasba ob delu — 8.30 Počitniško popolovanje — 8.45 Orkester Zagrebske filharmonije — 9.00 V svetu opernih melodij — 10.15 Z melodijami ob obalah južnih morij — 11.40 Otroci pozdravljajo — 12.00 Dalmatinske narodne pesmi — 13.30 Godba na pihala — 13.55 Arije iz manj znanih oper — 14.35 Popevke na tekočem traku — 15.40 Delavske pesmi — 16.00 Športni tednik — 18.15 „Pol po vroči Španiji“ — 20.15 Tedenski znanje-politični pregled — 20.30 Iz del Antoina Dvoraka — 21.15 O morju in pomorščakih — 22.15 Godala v noči — 22.35 Moderna plesna glasba.

RADIO TRST

Slovenske oddaje na valu 306,1 ali 980 Kc/sek.

Sobota, 12. 8.: 14.45 Bojan Adamič in njegov orkester — 15.30 Tržaški obiski — 18.30 Iz del slovenskih avtorjev: Primož Ramovič — 19.00 Operna glasba — 19.30 Žena in dam — 20.30 Teden v Italiji — 20.40 Zbor Slovenske filharmonije — 21.00 „Kapitan“, drama.

Nedelja, 13. 8.: 9.00 Kmetijska oddaja — 9.30 Slovenski narodni motivi — 14.30 Sedem dni v svetu — 14.45 Tamburaški zbor „Plavi Jadran“ in „Veseli pevci“ — 17.00 Obzornik filmskega sveta — 18.00 Turistični razgledi — 19.00 Nedeljski vestnik — 20.30 Solisti z orkestri — 21.00 Slovenske narodne pesmi — 21.30 Zagrebški godalni kvartet — 22.00 Nedelja v športu.

Ponedeljek, 14. 8.: 18.30 Iz del avtorjev Julijske Benečije — 19.00 Baletna glasba — 19.30 Znanost in tehnika — 20.30 „Hoffmannove pripovedke“, opera.

Torek, 15. 8.: 8.30 Praznična malineja — 11.30 Za najmlajše — 15.00 Skladbe bratov Ivavca — 15.40 Videmski jazz-kvartet — 17.00 „Soha sv. Bošnjana“, igra — 18.30 Orkester Jugoslovanske radiotelevizije — 19.00 Oddaja za mladino — 19.30 Zivljenje in usode — 21.00 Za kulisami druge svetovne vojne — 22.00 Obris ekspressionistične poezije v nemški književnosti.

Sreda, 16. 8.: 18.30 Orkester Italijanske radiotelevizije — 19.30 Zgodovinski sprehodi po tržaških ulicah in trgih — 21.00 „Kupil sem staro škaflo“, radijska zgodba.

Četrtek, 17. 8.: 19.10 Folklorizacija vsega sveta — 19.30 Balažki študentom na počitnicah — 21.00 Znanstveni dirigenti: Dimitri Mitropoulos — 22.00 Književnost.

Petek, 18. 8.: 18.30 Orkester Italijanske radiotelevizije — 19.10 Komorni jazz — 19.30 Oblednica tedna: Ob 25-letnici smrti Gracie Deledde — 21.00 Gospodarstvo in delo — 21.15 Koncert operne glasbe — 22.00 Garibaldinski pisatelji.

TELEVIZIJSKI PROGRAM

Vsako dnevna oddaja: 20.00 Cas v sliki. Oddaja psa v sliki tudi vedno pred zaključkom televizijskega programa.

Nedelja, 13. 8.: 17.00 Za otroke — 17.30 Svet mladine — 18.00 Za družino — 18.30 Sedem dni dogodkov — 20.00 „Dvojna Lotica“, komedija.

Ponedeljek, 14. 8.: 19.30 Čuda živalskega sveta — 20.20 Aktualni šport — 20.40 „Teheran, mesto brez preteklosti“ — 21.00 „Televizijsko sodišče — I“.

Torek, 15. 8.: 17.00 Za otroke — 17.30 Ekspedicija v Novo Gvinejo — 19.30 Televizijska kuhinja — 20.20 „Jamajka“, dokumentarni film — 20.55 „Televizijsko sodišče — II“.

Sreda, 16. 8.: 17.00 Za otroke — 17.35 „Lassie“, zgodba psa — 19.30 Čuvarki zdravja — 20.20 Zivljenje v kopljici vode — 20.40 Film — 21.05 „Televizijsko sodišče — III“.

Četrtek, 17. 8.: 19.30 Sport — 20.20 „Akra — vrata Gane v svet“ — 20.35 „Avgust“, veseloigra.

Petek, 18. 8.: 19.30 Pustolovščine pod vodo — 20.20 „Delamo glasbo“ — 21.05 „Ples je prišel v hišo“, film.

Sobota, 19. 8.: 19.30 S kamero v Afriki — 20.20 „Mali ubežnik“, pustolovščine majhnega fanta.

Wir bauen mit Leitgeb-Faserplatten

Vstopnine za koroški velesejem

Uprava koroškega velesejma je letos za obisk velesejma in veselice parka določila naslednje vstopnine:

Dnevna vstopnica za odrasle	S 10.—
Dnevna vstopnica za otroke (6 do 14 let)	S 3.—
Večerna vstopnica za odrasle	S 4.—
Večerna vstopnica za otroke	S 2.—
Sejmska izkaznica za šestkratni vstop	S 20.—

Na vse vstopnice dajejo železnica ter avtobusi pošte in železnice na povratku iz Celovca 50 % popusta na voznini.

Obiščite med velesejmom

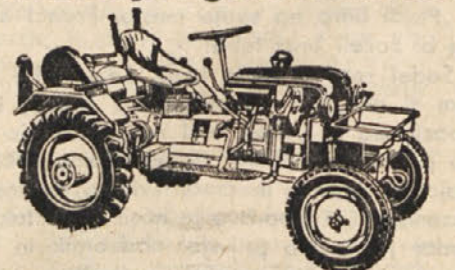
Buffet Spitra

Celovec - Klagenfurt

8.-Mai-Straße 11 Telefon 49-60

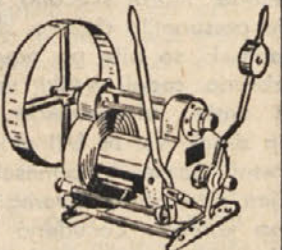
Dobro apno kupite po najugodnejših cenah pri Jožefu Kancijan, p. d. Lesjaku v Robežu 9, pošta Galicija (Robesch 9, Post Gallizien), ki ga dostavi na dom.

Za gorskega kmeta le Krasserjev gorski traktor

globoka leža težišča, zaradi tega neprekošana varnost v brežini, uporaben za vsa dela, košnjo itd.; enostavna, robustna konstrukcija z dovršeno obliko.

Krasserjevo vrvo vlačilo

slej ko prej najmočnejša konstrukcija in priznan kvaliteten izdelek.

Obiščite nas na celovškem velesejmu blok J razstavišče kmetijskih strojev na prostem.

Zahtevajte prospekte in ponudbe od: **A. KRASSER, Graz Strassgang** tovarna vrvnih vlačil in traktorjev

V velesejmskih dneh obiščite tudi

knjigarno „Naša knjiga“

ki vam dobavi najrazličnejše

knjige časopise revije

za vsako priložnost in po zmernih cenah

„Naša knjiga“ - Celovec, Wulfeng. - Gasometerg.